Verrijckt
Archeologie & advies

Grimbergen, Poddegemstraat 22

Archeologienota: Verslag van Resultaten.

Rapport Nr. 1047

Titel
Archeologienota Grimbergen, Poddegemstraat: Verslag van Resultaten

Auteur(s)
Jeroen Vermeersch & Jeroen Verrijckt

Erkende archeoloog
2015/00053 - Jeroen Verrijckt

Projectnummer J. Verrijckt
2022-302

Projectnummer Onroerend Erfgoed
2022F309

Plaats en datum
Beerse, 7/07/2022

© J. Verrijckt bvba. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming.

INHOUD

Inhoud 2
1 Bureauonderzoek 3
1.1 Beschrijvend gedeelte 3
1.1.1 Administratieve gegevens 3
1.1.2 Onderzoeksopdracht 6
1.1.3 Juridisch kader 6
1.1.4 Randvoorwaarden 7
1.2 Werkwijze en strategie 7
1.3 Aanleiding 8
1.3.1 Huidige situatie en gekende verstoringen 8
1.3.2 Geplande werken en bodemingrepen 11
1.4 Assessmentrapport 14
1.4.1 Topografische situering 14
1.4.2 Landschappelijke en hydrografische situering 14
1.4.3 Geologische situering 18
1.4.4 Bodemkundige situering 18
1.4.5 Historische bronnen 25
1.4.6 Cartografische bronnen 26
1.4.7 Archeologisch bronnen 40
1.5 Besluit 49
1.5.1 Beantwoording onderzoeksvragen 49
1.5.2 Archeologische verwachting 50
1.5.3 Potentieel op kennisvermeerdering 50
1.5.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek 51
1.5.5 Samenvatting 53
2 Lijst met figuren 54
3 Lijst met tabellen 54
4 Plannenlijst 55
5 Bibliografie 58
6 Bijlagen 60

1 BUREAUONDERZOEK

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2022-302
Projectcode Onroerend Erfgoed		2022F309
Locatie	Provincie	Vlaams-Brabant
	Gemeente	Grimbergen
	Straat	Poddegemstraat
Kadastrale gegevens	Gemeente	Grimbergen
	Afdeling	2
	Sectie	D
	Percelen	354L; 353H
Coördinaten	Noordoost	X: 151.168 Y: 180.859
	Noordwest	X: 151.080 Y: 180.867
	Zuidoost	X: 151.198 Y: 180.807
	Zuidwest	X: 151.153 Y: 180.779
Oppervlakte plangebied		Ca. 6.105 m²
Oppervlakte bodemingreep		Ca. 6.105 m²
Erkend Archeoloog		2015/00053 – Jeroen Verrijckt

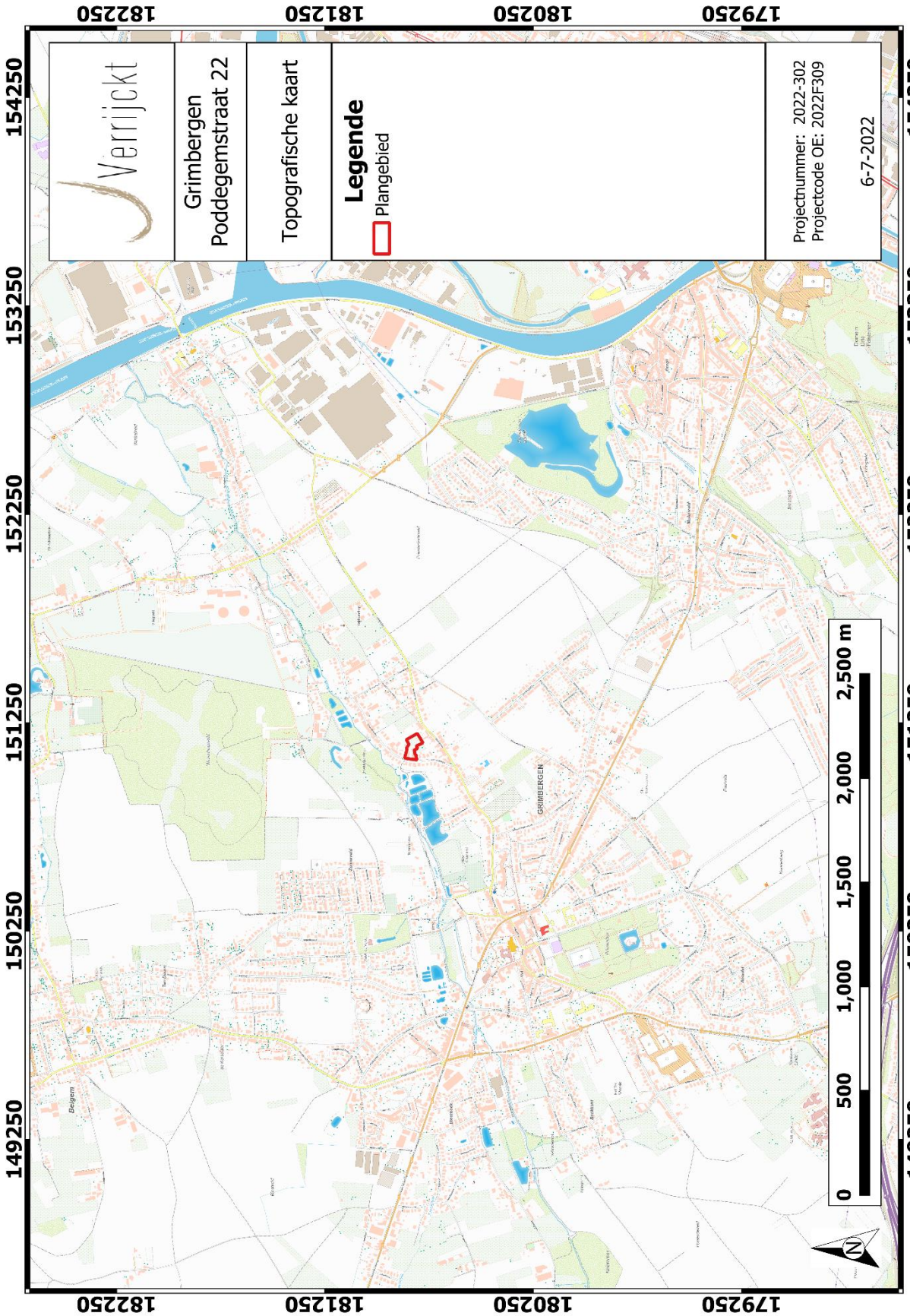

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart[1]

[1] AGIV 2021a

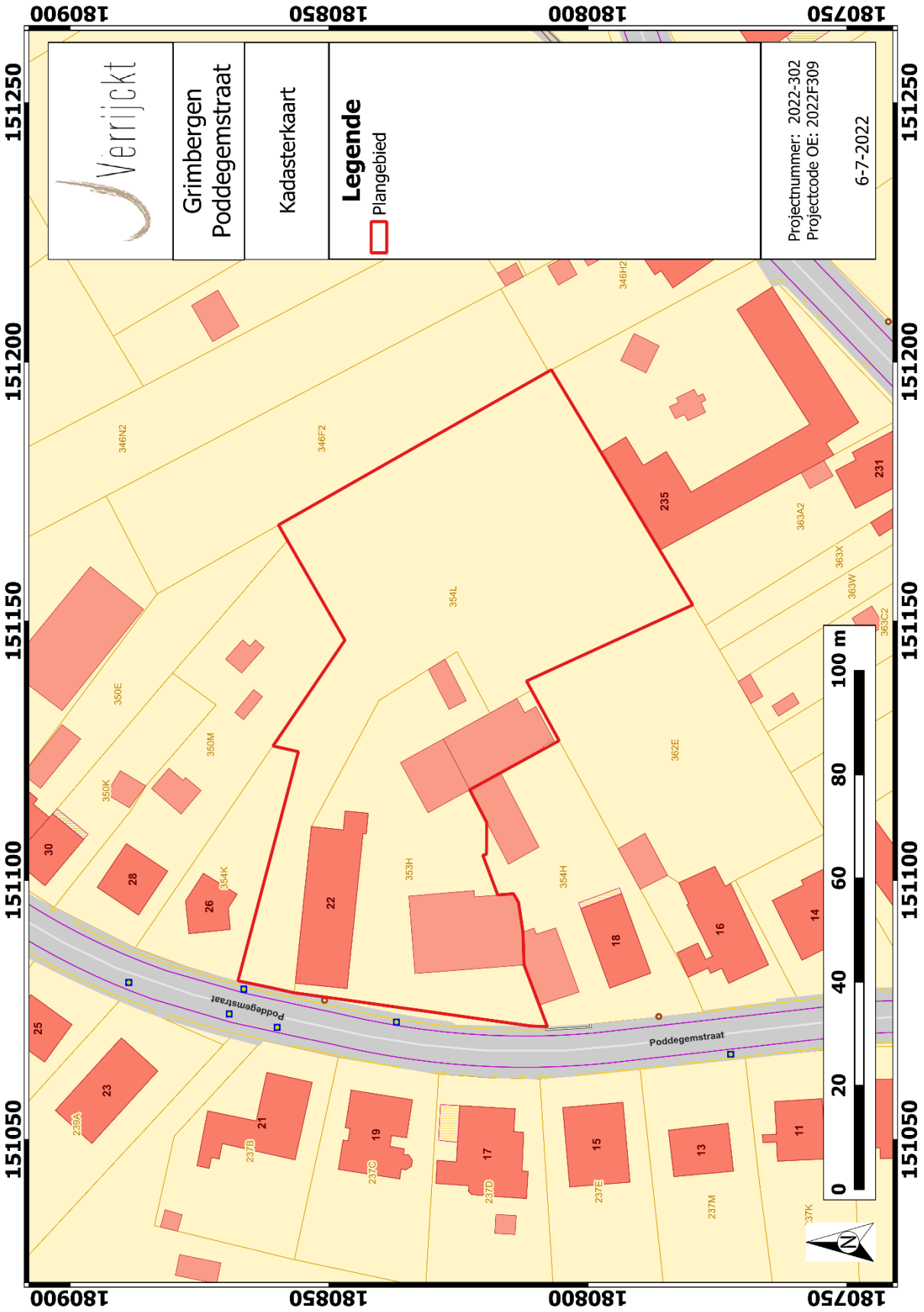

Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB)[2]

[2] AGIV 2021d

1.1.2 Onderzoeksopdracht

De aanleiding van het bureauonderzoek vormt de geplande verkaveling aan de Poddegemstraat 22 in Grimbergen (Vlaams-Brabant). Dit bureauonderzoek is de eerste stap in het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014.

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én of dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het plangebied kan worden vrijgegeven. Dit advies is bindend van zodra er akte is genomen van de archeologienota door het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Om een gedegen advies op te stellen dienen minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord te worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?

- Zijn er gegevens gekend dat de bodem (deels) verstoord is?

- Wat is de impact van de geplande werken?

- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?

- Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?

- Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek en welke bijkomende onderzoeksvragen moeten daarbij beantwoord worden?

1.1.3 Juridisch kader

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden verplicht deze waarden te behoeden en te beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving heeft de opdrachtgever beslist eventuele belangrijke archeologische waarden te onderzoeken voorafgaand aan de werken. Dit kan door behoud in situ, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of ex situ, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden.

Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek. Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen vernietigd worden, is een archeologisch onderzoek nodig. Er wordt een bureauonderzoek uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het projectgebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het projectgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt

dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het projectgebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren.

Deze archeologienota dient in akte genomen te worden door het agentschap Onroerend Erfgoed en vervolgens bij de aanvraag gevoegd te worden. Van zodra de archeologienota bekrachtigd is, is deze bindend.

Binnen het plangebied wordt een verkaveling gerealiseerd. Hierbij bedraagt de totale oppervlakte van het plangebied 6.105 m² en bedraagt de bodemingreep 6.105 m². Het plangebied is niet gelegen in een beschermde archeologische site of gebied waar geen archeologische waarden te verwachten zijn.[3]

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt 3.000m² of meer. Hierdoor dient, volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, een archeologienota te worden toegevoegd aan de verkavelingsaanvraag.

1.1.4 Randvoorwaarden

Niet van toepassing.

1.2 Werkwijze en strategie

Hierbij wordt een archeologische verwachting opgesteld voor het plangebied. Deze verwachting wordt tezamen met de geplande bodemingrepen bestudeerd. Op basis hiervan wordt beoordeeld of eventuele archeologische waarden verstoord worden én of dat er een potentiële kenniswinst te behalen is bij verdere onderzoeken binnen het plangebied. Het uiteindelijke doel is het formuleren van een advies hoe deze mogelijke archeologische waarden beschermd of onderzocht dienen te worden, of dat het plangebied kan worden vrijgegeven.

Informatie over de geplande werken werd aangeleverd door de initiatiefnemer om een zo duidelijk mogelijk zicht te krijgen van de geplande werken en hun impact.

Om een beeld te kunnen creëren van de fysisch-geografische situatie en landschappelijke ligging, is er beroep gedaan op de gekende geografische, geologische en bodemkundige bronnen.

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

[3] AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017

Vervolgens wordt een historische en archeologische analyse van het plangebied uitgevoerd. Hierbij worden zowel archeologische als historische vakliteratuur en het beschikbare historische en archeologische kaartmateriaal geraadpleegd. Dit historisch kaartmateriaal kan een beeld geven van de evolutie van het landgebruik in en in de omgeving van het plangebied. Naast de gangbare historische kaarten is ook Cartesius geraadpleegd.[4]

Volgend archeologisch en historisch kaartmateriaal werd geconsulteerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Popp-kaart
- Vandermaelenkaart
- Historische topografische kaarten

Het kaartmateriaal in deze archeologienota werd opgesteld met QGIS, dit is een vrij en open source geografisch informatiesysteem.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

1.3 Aanleiding

1.3.1 Huidige situatie en gekende verstoringen

Het plangebied is gelegen aan de Poddegemstraat 22 in Grimbergen (provincie Vlaams-Brabant) en het terrein heeft een oppervlakte van c. 6.105 m² en zal worden verkaveld. Momenteel bestaat het plangebied uit een erf met hoofdgebouw en bijgebouwen. Die zone is verhard. Achterliggend is grasland aanwezig. Het is onduidelijk welke verstoringen er binnen het plangebied aanwezig zijn (putten, kelders, diepe vergravingen etc.).

[4] CARTESIUS 2021

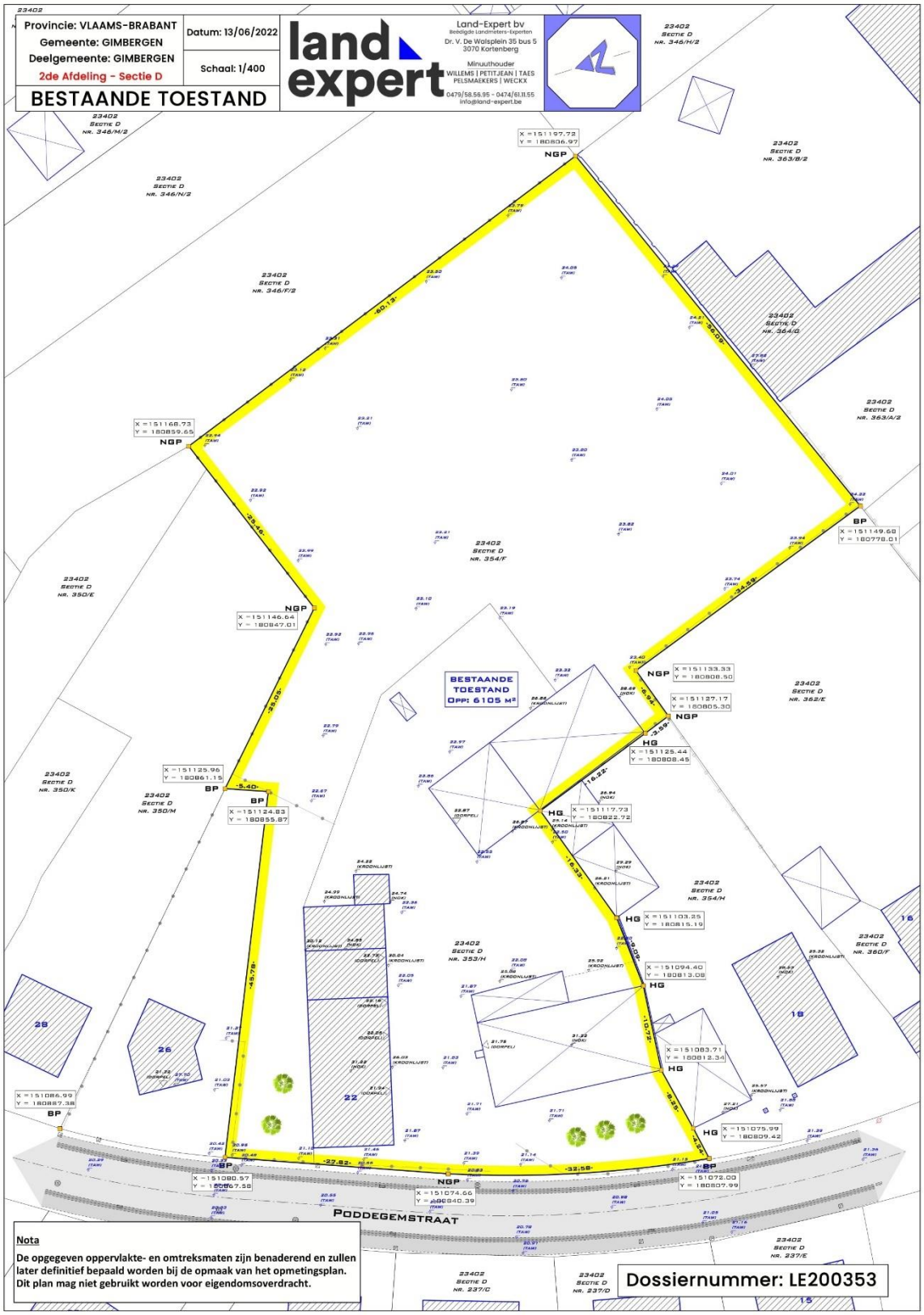

Figuur 3: Plangebied met weergave van de huidige inplanting, het noorden is onderaan de afbeelding[5]

[5] Plan aangebracht door initiatiefnemer.

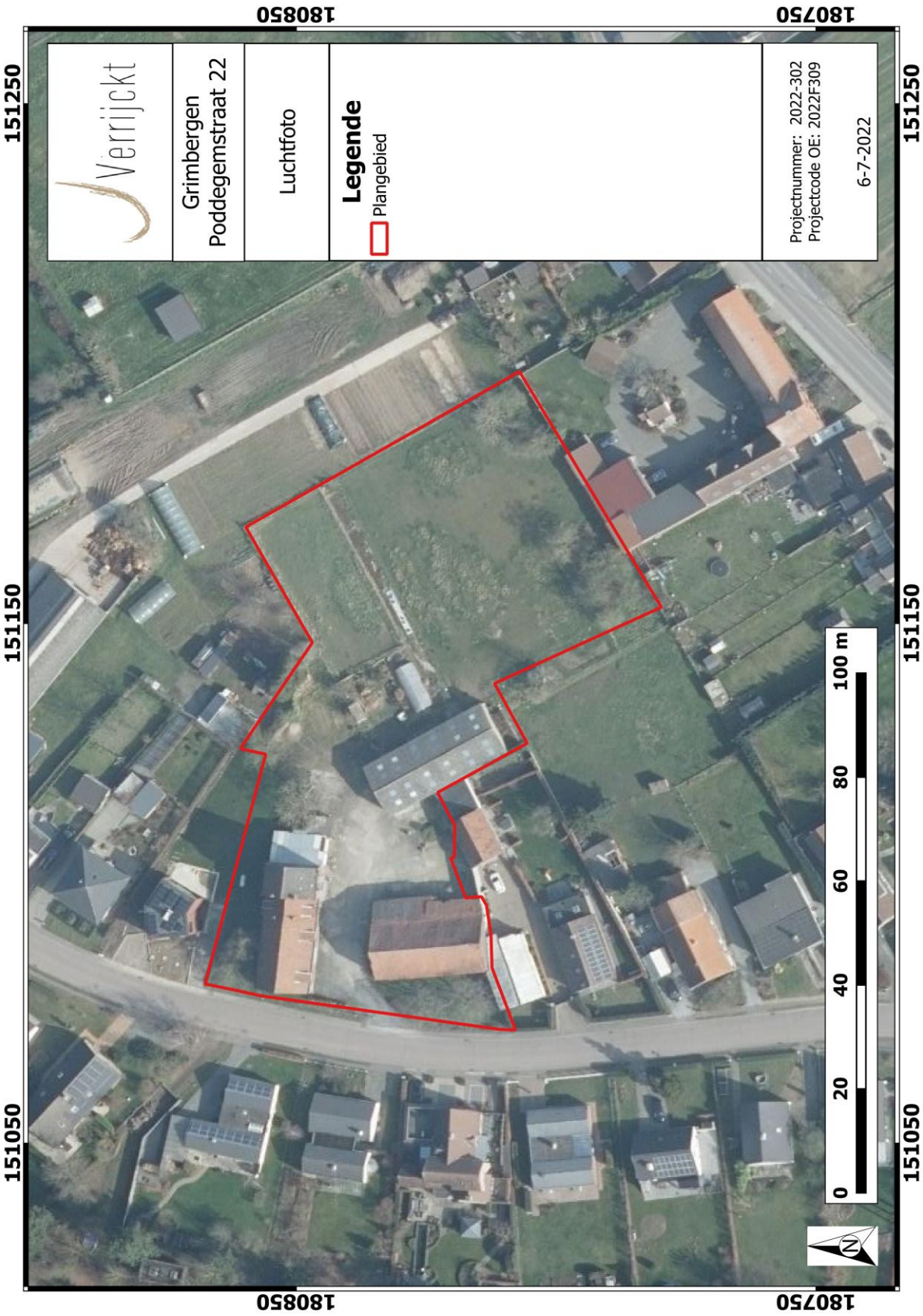

Figuur 4: Plangebied met weergave van de huidige inplanting[6] op orthofoto[7]

[6] Plan aangebracht door initiatiefnemer.
[7] AGIV 2021e

Alle plannen met de huidige toestand en de toekomstige toestand die werden aangeleverd door de opdrachtgever, worden in bijlage toegevoegd aan deze archeologienota.

1.3.2 Geplande werken en bodemingrepen

De opdrachtgever plant op het terrein een verkaveling uit te voeren. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

Het plangebied zal verkaveld worden. Daarbij dienen de huidige verharding en bebouwing afgebroken te worden. Er zullen 15 loten worden gecreëerd voor 11 woningen. Er zal wegenis met bijhorende groenzone aangelegd worden (aangeduid als lot 15, 1931 m²), verder is er ook een speelzone en parkeerplaatsen. De precieze impact op de bodem is op dit moment van schrijven nog niet gekend.

Gezien het hier gaat om een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden wordt het volledige plangebied als te verstoren zone in de planning meegenomen.

Gedetailleerde plannen zijn toegevoegd in bijlage.

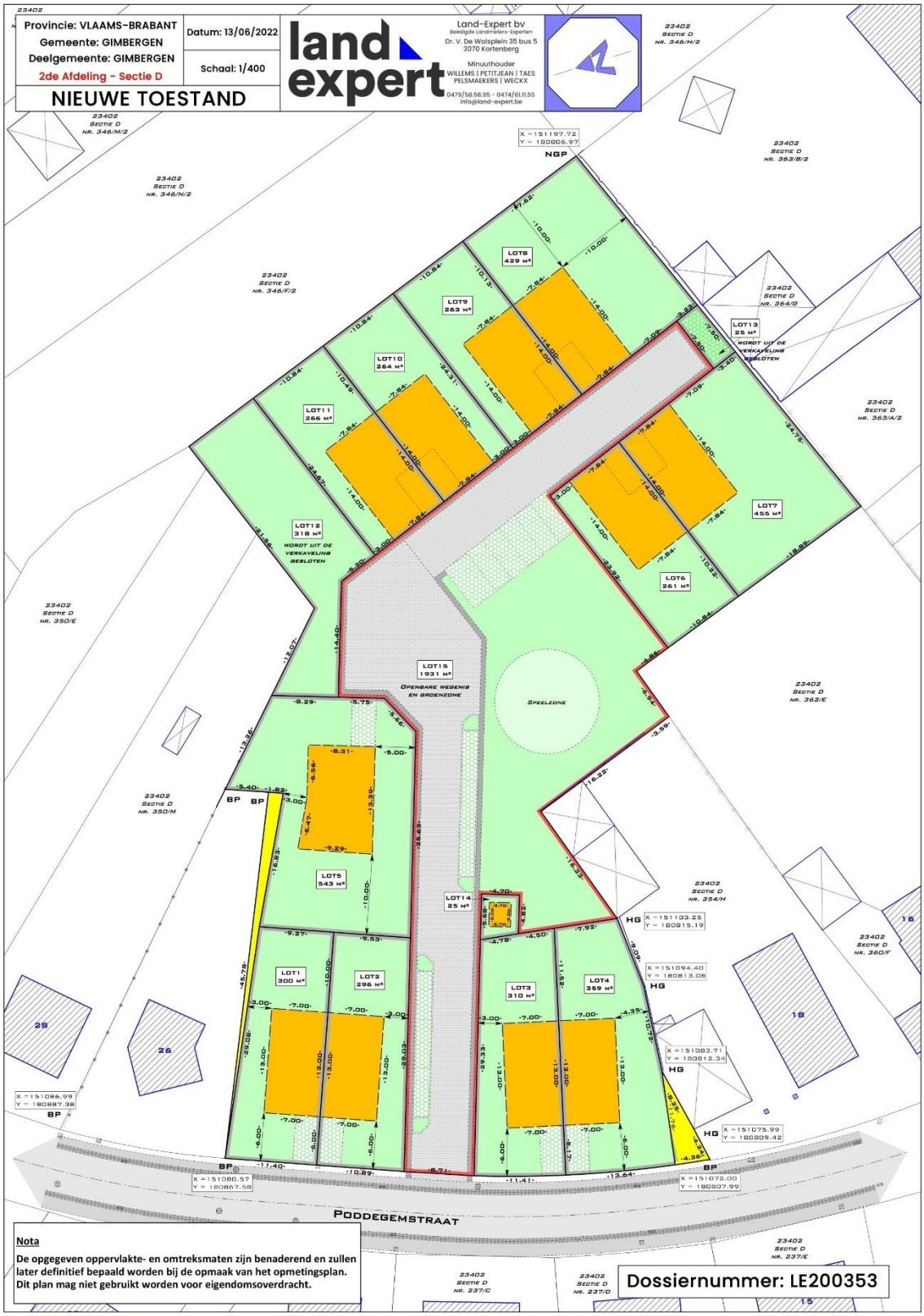

Figuur 5: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting[8], het noorden is onderaan het plan.

[8] Plan aangebracht door initiatiefnemer.

Figuur 6: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting[9] op orthofoto[10]

[9] Plan aangebracht door initiatiefnemer.
[10] AGIV 2021e

1.4 Assessmentrapport

1.4.1 Topografische situering

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op figuren 1 en 2. Het plangebied is gelegen aan de Poddegemstraat 22 in Grimbergen, op c. 1000 m ten NO van het centrum. De omgeving is ingenomen door villa's en boerderijen. De Maalbeek ligt op 100 m ten noorden van het terrein.

1.4.2 Landschappelijke en hydrografische situering

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 15 en 35 m + TAW. Het plangebied ligt op een hoogte tussen 22 en 24 m +TAW.

Landschappelijk gezien is het plangebied gelegen op de overgang tussen een oostelijke uitloper van de cuesta van Asse en de vallei van de Maalbeek. Het is gekenmerkt door een versneden landschap met golvend reliëf. De Maalbeek stroomt op c. 100 m ten noorden van het plangebied. Aan de zuidoostelijke zijde van de uitloper van de cuesta stromen ook de Tangebeek, de Zenne en is ook het Kanaal Brussel-Rupel gelegen. Deze liggen op ruim 1,5 km afstand.

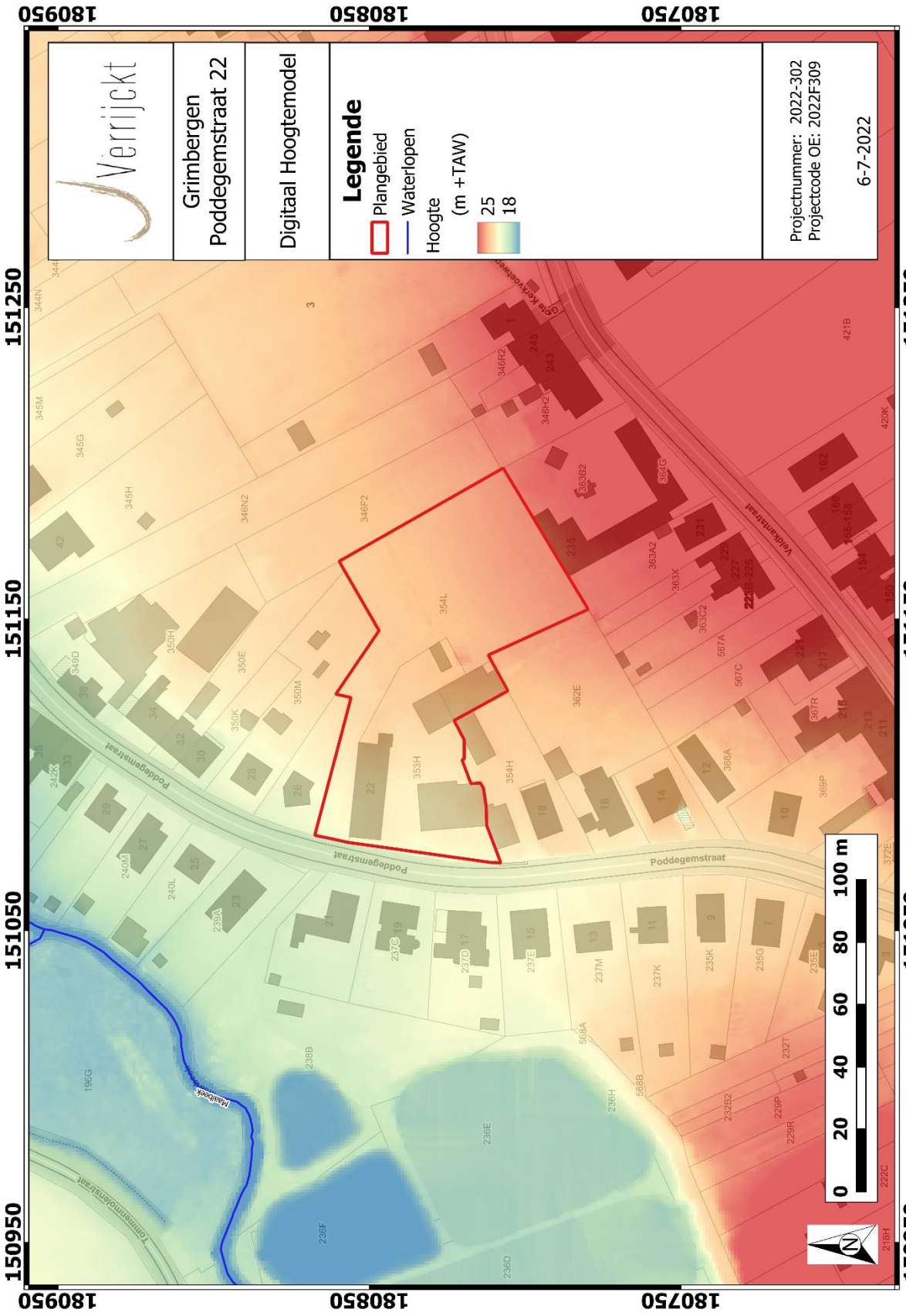

Figuur 7: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM II)[11]

[11] AGIV 2021b

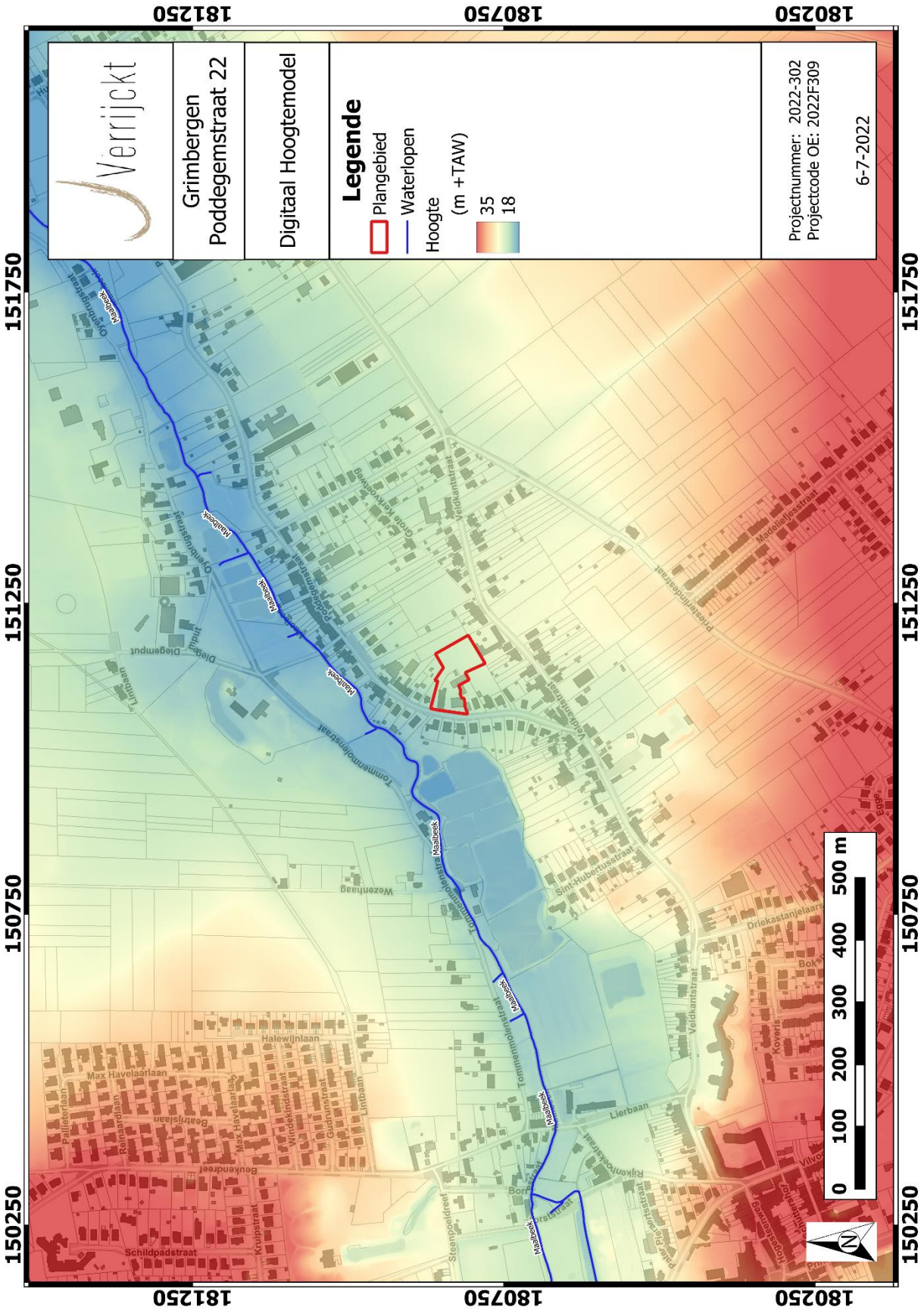

Figuur 8: Plangebied op het DHM II[12]

[12] AGIV 2021b

De meeste kampementen van jager-verzamelaars kunnen verwacht worden in de zogenaamde gradiëntzone, die zich uitstrekt vanaf de gradiënt (de grens tussen 'lage/natte' en 'hoge/droge' bodems) tot ca. 200 à 250 m in het droge deel. Een verklaring voor deze relatie moet worden gezocht in de volgende factoren:

- Landschappelijke gradiënten worden gekenmerkt door het op korte afstand van elkaar voorkomen van een grote verscheidenheid aan vegetatie-typen. Dit brengt voor jager-verzamelaars met zich mee dat op dergelijke locaties een grote verscheidenheid aan voedselbronnen op korte afstand voorhanden is in de vorm van planten en dieren.

- Rivier- en beekdalen vormden markante en goed herkenbare elementen in het door bossen gedomineerde landschap. Met name in het laat-paleolithicum en mesolithicum vormden de dalen de belangrijkste transportroutes.

- Langs eroderende oevers van rivieren en beken kunnen vuursteenhoudende terrasafzettingen aan het daglicht treden. In een begroeid zandlandschap kan een dergelijke ontsluiting een belangrijke bron van vuursteen zijn.

- Water geldt als constante en betrouwbare voedselbron door de aanwezigheid van vis.

- De nabijheid en bereikbaarheid van (drink-)water.

Op basis van bovenstaande bespreking van het digitale hoogtemodel kan geconcludeerd worden dat het plangebied gelegen is op een gradiëntzone.

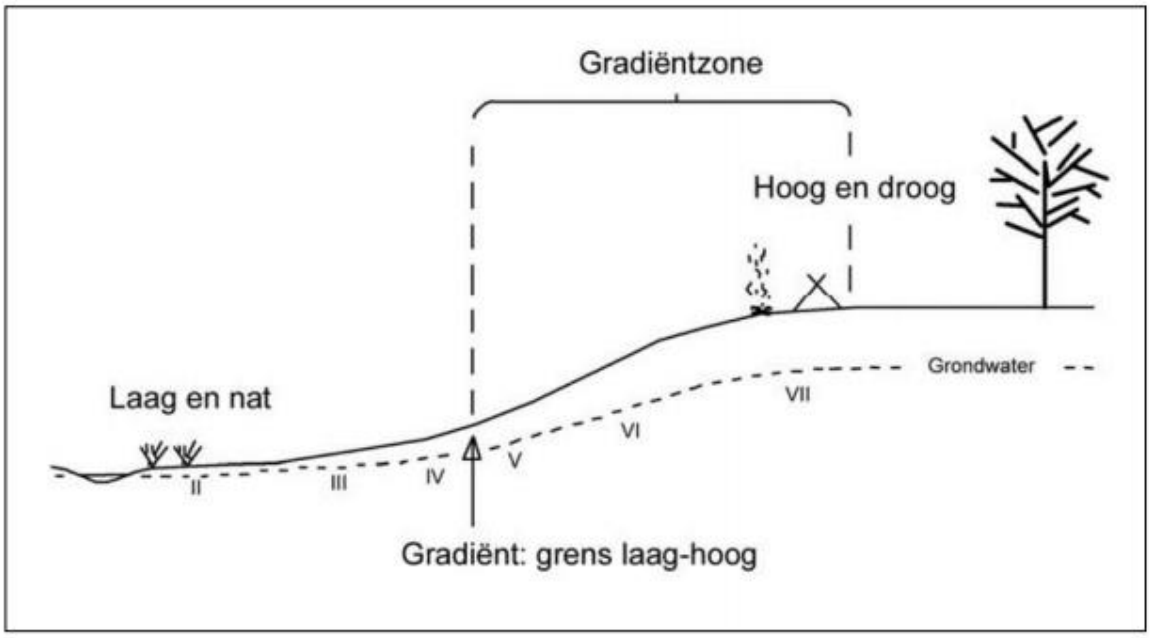

Figuur 9: Illustratie gradiëntzone

1.4.3 Geologische situering

PALEOGEEN EN NEOGEEN (TERTIAIR)

Het grootste deel van het plangebied is gekarteerd als de Formatie van Tielt, Lid van Egem. Deze wordt als volgt omschreven: “grijsgroen zeer fijn zand, kleilagen, zandsteenbanken, glauconiet- en glimmerhoudend”

Het oostelijke deel van het plangebied is gekarteerd als de Formatie van Gentbrugge, Lid van Merelbeke. Deze wordt als volgt omschreven: “blauwgrijze tot donkergrijze klei, dunne zandlensjes, organisch materiaal, pyrietachtige concreties”.De top van de tertiaire afzettingen bevindt zich op c. 5 m +TAW. De geologische boringen tonen aan dat het quartaire dek meer dan 17 m dik is waardoor de tertiaire afzettingen minder relevant zijn voor dit assessment.

QUARTAIR 1/200.000

Op de Quartairgeologische kaart is het plangebied gekarteerd als profieltype 3a. Onderin dit profiel bevinden er fluviatiele afzettingen van het weichseliaan (laat-pleistoceen). Daarboven zijn eolische afzettingen afgezet van het weichseliaan (laat-pleistoceen), mogelijk vroeg-holoceen en/of hellingsafzettingen van het quartair. Dit laatste pakket kan evenwel afwezig zijn. De jongste sedimenten worden gevormd door fluviatiele afzettingen van het holoceen en mogelijk tardiglaciaal (laat-weichseliaan).

Net naast het plangebied komt profieltype 3 voor. Deze varieert door de afwezigheid van de jongste fluviatiele afzettingen.

QUARTAIR 1/50.000

Op deze meer gedetailleerde kaart bestaat het profiel onderin uit grofkorrelige vlechtende rivierafzettingen. Deze zijn afgedekt door zgn. massabewegingsafzettingen en lokale fluviatiele afzettingen. Recentere sedimenten bestaan uit lemige eolische afzettingen. De jongste sedimenten zijn gevormd door colluviale afzettingen, bestaande uit leem tot zandig leem.

De colluviale afzettingen komen voor langsheen de rand van de alluviale vlakte van de Maalbeek. Het colluvium kan gerelateerd zijn aan ontbossing op hogere delen in het landschap.[13]

1.4.4 Bodemkundige situering

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem binnen het plangebied gekarteerd als volgt:

Afp-bodem: Zeer natte leembodem zonder profiel

De gronden van deze serie hebben gedurende het ganse jaar een ondiepe grondwatertafel. Een volledig gereduceerde horizont komt doorgaans voor op minder dan 80 cm diepte. Duidelijke

[13] BOGEMANS 1996: 58.

roestvlekken worden reeds in de bovengrond aangetroffen. De Afp gronden vormen de overheersende bodems in de kern der beekvalleien.

De Afp gronden hebben een slechte drainering omdat de waterafvoer onvoldoende is en de grondwatertafel doorgaans zeer ondiep voorkomt. De Afp gronden zijn aldus weinig productief. Ze dragen slechts matig goed grasland. Ze kunnen veel verbeterd worden door buizendrainage en beter onderhoud van de grachten.

Deze bodem komt voor aan de westelijke rand van het plangebied.

Abp-bodem: Droge leembodem zonder profiel

De Abp bodems komen voor in colluviale droge leemdepressies. Deze gronden bestaan uit leemmateriaal geërodeerd van de hoger liggende plateaugronden. De landbouwwaarde van de Abp gronden ligt één klasse lager dan die van de Aba gronden wegens het meestal geringe waterbergingsvermogen. Deze colluviale leemgronden zijn zeer geschikt voor graangewassen, maar iets minder voor suikerbieten.

Deze bodem komt voor in het grootste deel van het plangebied.

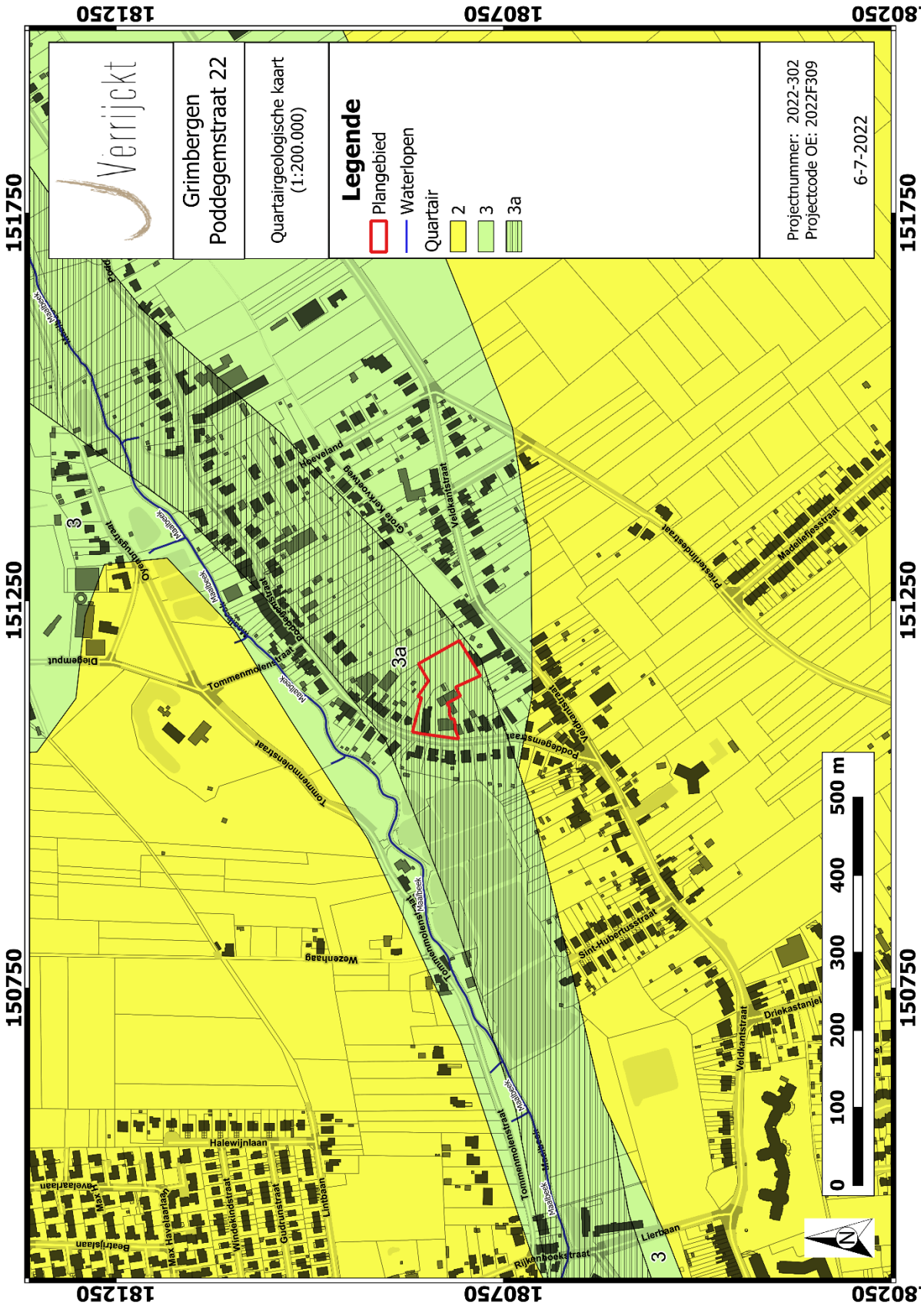

Figuur 10: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000[14]

[14] DOV VLAANDEREN 2021c

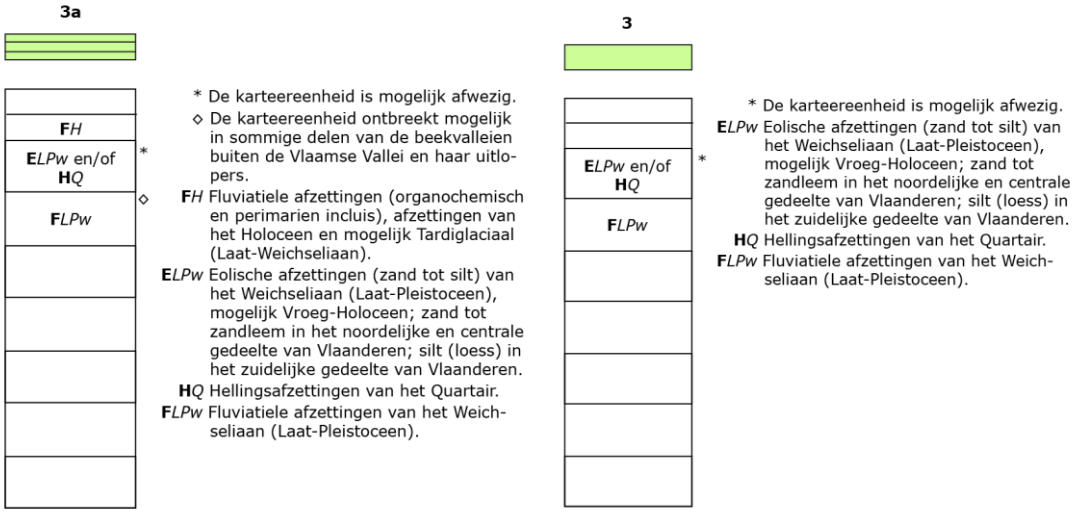

Figuur 11: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:200 000 betreffende het plangebied[15]

[15] DOV VLAANDEREN 2021c

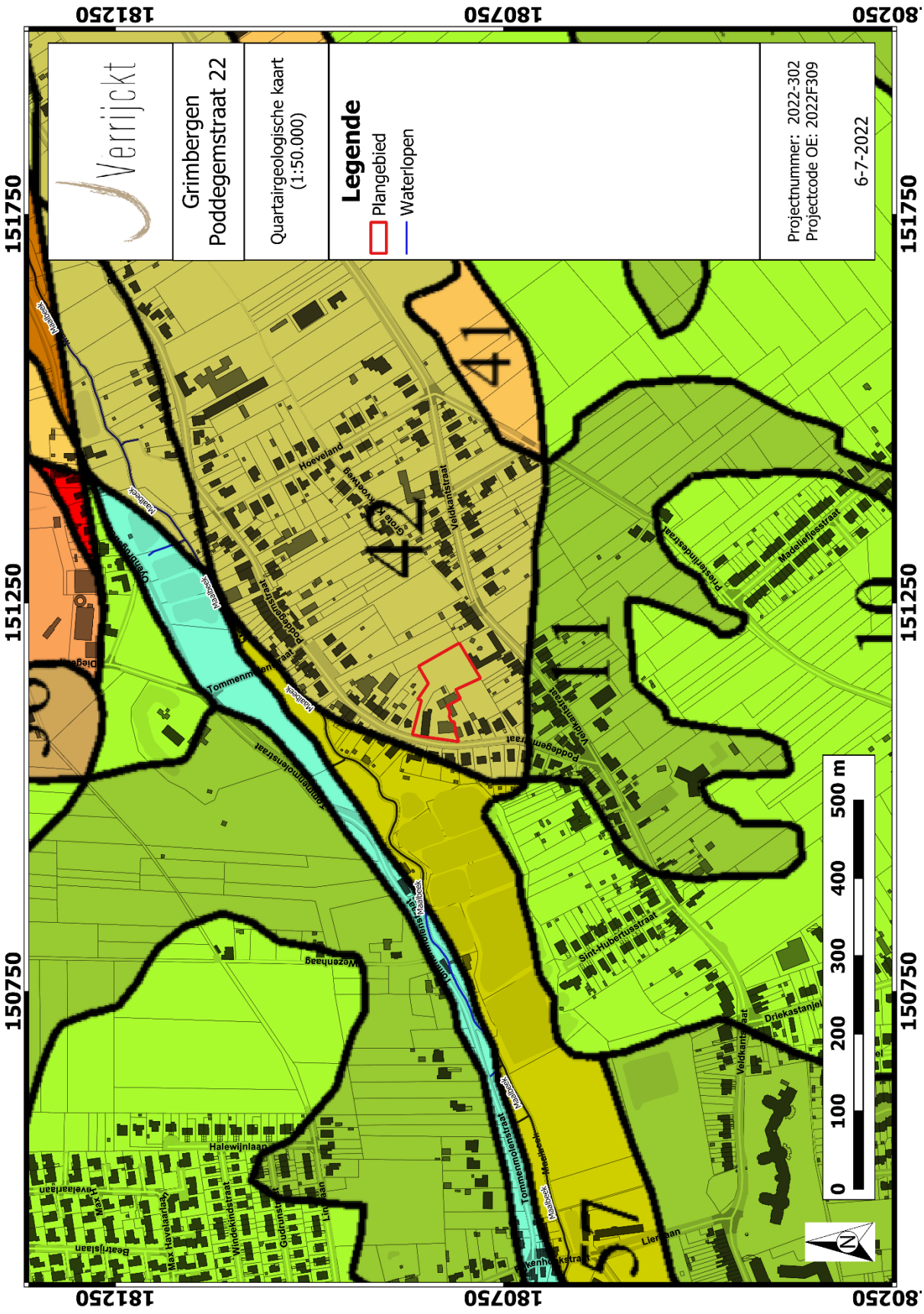

Figuur 12: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000[16]

[16] DOV VLAANDEREN 2021c

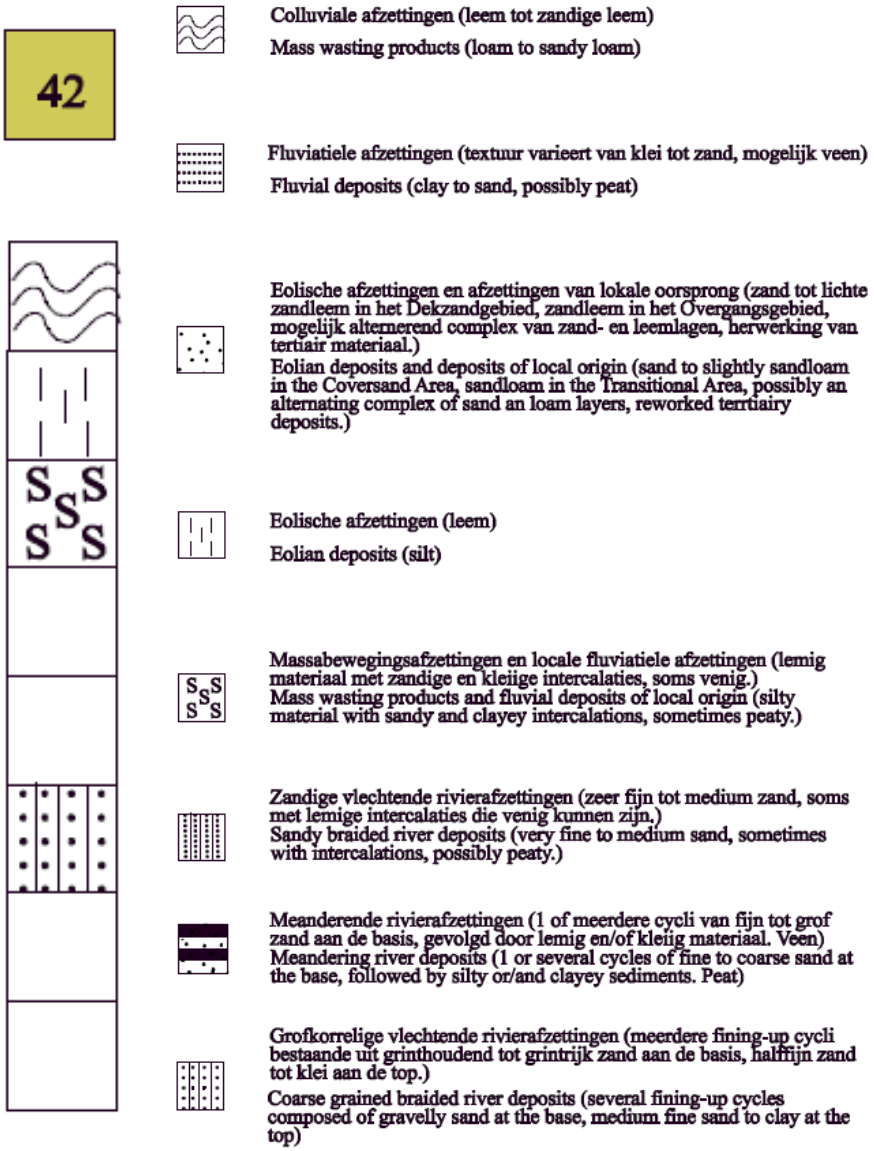

Figuur 13: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:50 000 betreffende het plangebied[17]

[17] DOV VLAANDEREN 2021c

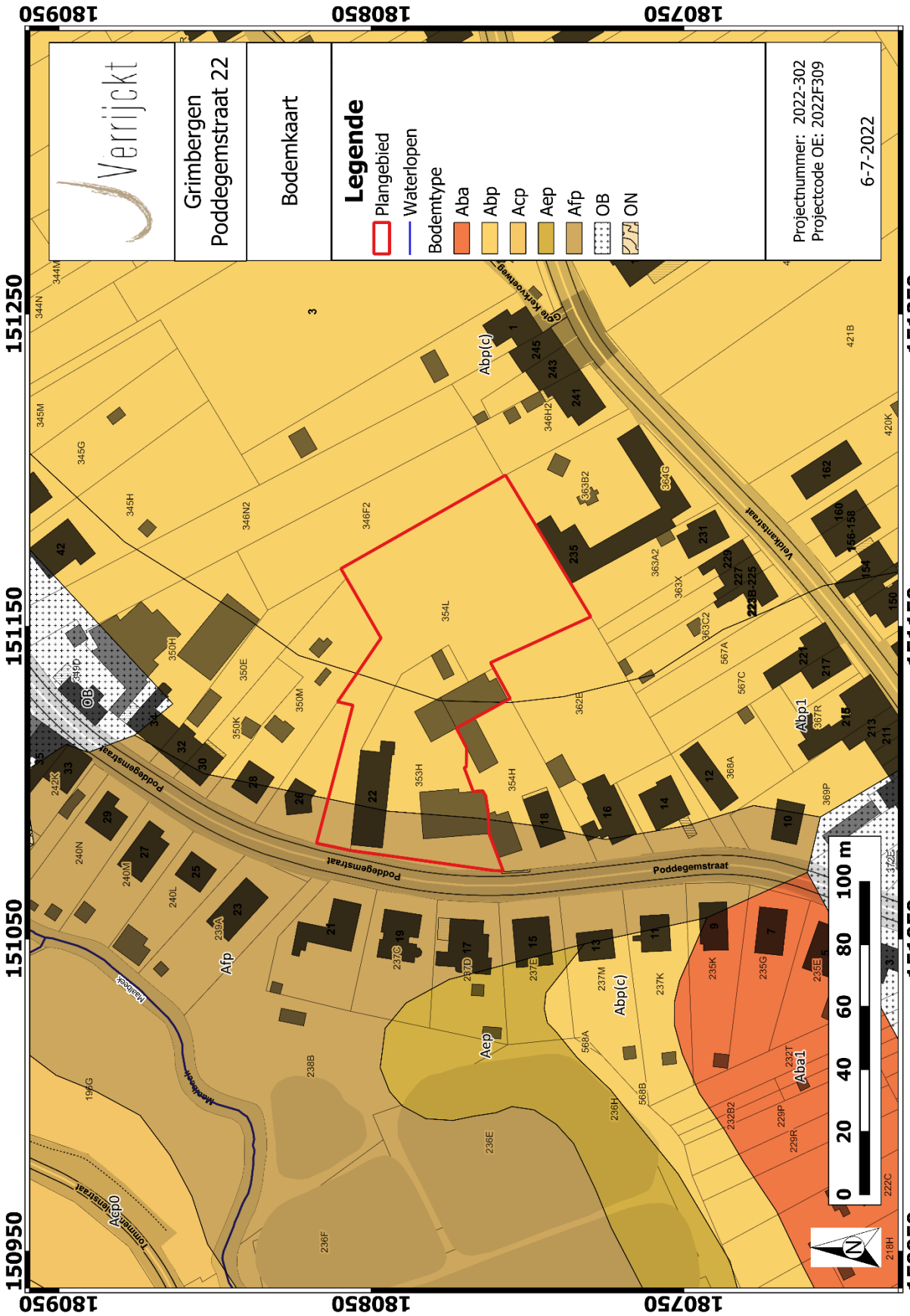

Figuur 14: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen[18]

[18] DOV VLAANDEREN 2021a

1.4.5 Historische bronnen

De naam Grimbergen wordt voor de eerste maal vermeld op het einde van de 11de- begin 12de eeuw en stamt waarschijnlijk af van het Germaanse "Grandaberga bestaande uit Granda: grindzand en berga: heuvel.

De Romeinse heirbanen en de nog oudere schapenwegen lopen niet door maar langs het centrum van Grimbergen. Romeinse sporen zijn dan ook zeldzaam en werden voornamelijk aangetroffen in het zuidwesten van de gemeente nabij Strombeek-Bever. Daarentegen is er wel een duidelijke Frankische invloed merkbaar die vooral tot uiting komt in het oude keurrecht en de grondindeling met veldcomplexen en wijzen op een late, vermoedelijk Frankische nederzetting, niet ouder dan de 9de eeuw. Ook de talrijke belangrijke hoven van voorname "vicini" of vrije lieden die evolueerden tot een motte, borgt of kasteel; zoals Padenborg, Hellebeek, Ter Tommen, Poddegem, Oyenbrugge, Lint, Lier enz. wijzen hierop.

Reeds begin 12de eeuw (vóór 1150) wisten de Berthouts, vermoedelijk afstammelingen van de Frankische vrijheer en voor het eerste vermeld in 1096 (Walterus de Grimberges), zich in en rond Grimbergen een aanzienlijk allodiaal patrimonium op te bouwen dat bekend stond als het Land van Grimbergen en de verschillende dorpen omvatte. Hierdoor hadden zij controle over alle handel van de Brabantse en Mechelse steden over het water. Het castrum van de heren van Grimbergen, zo'n twee km ten zuidoosten van de latere dorpskern, was strategisch ingeplant aan de rand van hun kerngebied nabij de Zenneovergang en een belangrijke wegenknooppunt. Om hun toenemende politieke macht te verstevigen stichtten de Berthouts in 1128 een norbertijnenabdij. De abdij werd opgericht te noordwesten van Borgt op een hoogte bezijden de primitieve dorpskern die gesitueerd was in de omgeving van Rijkenhoek aan de Maalbeekovergang.

Vermoedelijk werd hierbij het in archivalia vermeld primitief parochiekerkje geïncorporeerd. Grimbergen, dat voordien afhankelijk was van de moederparochie Meise, werd geleidelijk omgevormd tot het belangrijkste geestelijke centrum. De kapellen die in de loop van de 13de eeuw ontstonden zoals de kapel te Lint en de kapel van het Prinsenkasteel, de Heilig Kruiskapel te Schiplaeken en de Heilige Annakapel te Oyenbrugge, behielden hun titel van huiskapel en werden bediend door de parochiepriester van Grimbergen.

De sterke machtsontplooiing van de Berthouts resulteerde in de Grimbergse oorlog waarbij de abdij werd afgebrand, en in 1159 werd beslecht met de verwoesting van de burcht van de Berthouts. In tegenstelling tot de abdij die spoedig uit haar as herrees, was de zelfstandigheid van de Berthouts genadeloos ten einde.

In de 15de eeuw waren de heren van Grimbergen eigenaars van 482 leenroerigheden. De tweede helft van de 16de eeuw werd overheerst door godsdiensttroebelen uitgevochten in de Tachtigjarige oorlog (1568-1648). De abdij werd in 1566 geplunderd en gedeeltelijk verwoest. In 1577 staken de Spaanse garnizoenen onder bevel van Filips II, de brug over het kanaal (Verbrande Brug) en in 1584 de abdij en kerk in brand. In 1625 werd Grimbergen tot graafschap verheven en in 1686 tot prinsdom; het kasteel zal sindsdien bekend staan onder de naam "Prinsenkasteel".

Met de komst van de Fransen in 1794 werd er komaf gemaakt met de feodale maatschappij en de macht van de plaatselijke heren. De Oostenrijkse Nederlanden werden bij de Franse Republiek ingelijfd. Administratief ging Grimbergen deel uit maken van het Dijledepartement. Het lokale bestuur werd overgedragen aan de gemeenteraad met aan het hoofd een burgemeester.

In 1796 werden alle kloostergemeenschappen afgeschaft en een jaar later alle gebedshuizen gesloten. In 1798 werd de abdij openbaar verkocht en grotendeels gesloopt; enkel de kerk en de pastorie werden omwille van hun openbaar nut uit de verkoop gehouden. Het zou 34 jaar duren voor de abdij terug werd opgericht.

Het landbouwdorp Grimbergen vertoont zowel op het vlak van grondbezit als wat de structuur van de landbouwbedrijven betreft een afwijkende evolutie ten opzichte van de rest van Brabant. Op het einde van de 17de eeuw was het dorp omringd door zogenaamde velden. Op enkele uitzonderingen na waren alle velden in gebruik door akkerbouw, bewerkt door 82% van de bevolking. De weidegronden lagen voornamelijk in de Maalbeek- en Zennevallei en het bosgebied hoofdzakelijk aan de overzijde van het kanaal (ten oosten van het plangebied). De grote velden vertonen van oudsher een open landschap, wat inhoud dat de afzonderlijke percelen niet ingesloten werden door hagen of bomenrijen, maar enkel de randen van grotere gehelen (zie de Ferrariskaart, 1771-1778, zie verder). Het grootste deel van het akkerland was in handen van de geestelijkheid en de adel. Om versnippering tegen te gaan verpachtten zij hun gronden in grote blokken (in tegenstelling tot de rest van Brabant) wat echter tot gevolg had dat er geen dynamische landbouw mogelijk was. Anderzijds werd de landbouw gekarakteriseerd door grote bedrijven naast dwergbedrijfjes. Hierdoor ontbraken de kleine en middelgrote bedrijven die ook niet konden toenemen aangezien het bosgebied niet werd omgezet in landbouwgrond en de grote bedrijven niet werden opgesplitst. Uiteindelijk leidde dit zelfs tot een stagnatie van de bevolkingsgroei in de tweede helft van de 18de eeuw. Een radicale breuk kwam er met het Franse regime dat alle bezittingen van de geestelijkheid openbaar verkocht.

Naast de landbouw bezat Grimbergen ook een zeer belangrijke nijverheid, met name het delven van Lediaanse kalkhoudende zandsteen, reeds in de 13de eeuw vermeld. Tot ver in de tweede helft van de 19de eeuw bleef het landschapsbeeld nagenoeg onveranderd op enkele bosontginningen na. Hierin kwam pas verandering met de opgang van de industrie in de kanaalzone vanaf de tweede helft van de 19de eeuw met verschillende fabrieken en bedrijven. Heden vormen de industriegebieden van Grimbergen en Vilvoorde één groot geheel. Na de Tweede Wereldoorlog kende Grimbergen een explosieve bevolkingsgroei; de gemeente zal meer en meer een residentiële slaapgemeente worden voor mensen werkzaam in het Brusselse.[19]

1.4.6 Cartografische bronnen

Een belangrijke bron van informatie wordt geleverd door het historisch kaartmateriaal. Met deze bronnen kan nagegaan worden of er in historische tijden bebouwing is geweest op het terrein, of dat het landgebruik van het perceel is gewijzigd doorheen de tijd. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het feit dat de eerste bruikbare kaarten pas vanaf de 16de eeuw of later voorhanden zijn.

Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op kaarten geen garantie dat er geen bebouwing is geweest. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijkere bouwwerken zoals kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er weinig of geen aandacht voor de burgerlijke architectuur. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde topografische en kadasterkaarten. Mogelijk eerder aanwezige structuren kunnen intussen verdwenen zijn.

[19] https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/13657

VILLARET (1745-1748)

De Villaretkaart wordt eveneens de kaart van de Franse ingenieurs en geografen genoemd (1745-1748). Het bestrijkt grote delen van het huidige Belgische grondgebied en vertelt ons hoe het landschap erbij lag in het midden van de 18de eeuw. Na de slag bij Fontenoy (1745) kregen de Fransen voor enkele jaren de controle over onze gebieden. Het is in die militaire context dat de meer dan 80 kaartbladen ontstonden.

Op de Villaretkaart staat het plangebied gekarteerd. Ter hoogte van het plangebied is een boerderij weergegeven op een vierkante kavel. De layout van de gebouwen staan in een vierkant (zgn. type vierkantshoeve) en is dus anders dan de huidige layout.

FERRARIS (1771-1778)

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van veldmaarschalk Joseph de Ferraris. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied, hoewel soms lokale verschuivingen mogelijk zijn.

Op de Ferrariskaart is te zien dat de bebouwing van de boerderij een andere vorm heeft. Het terrein is omgeven door bomen en er is een tuinzone te zien. Het achterliggende deel van het plangebied is gekarteerd als akker.

ATLAS DER BUURTWEGEN (1843-1845)

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841. De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (*sentiers*). Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.

Op de Atlas der Buurtwegen is opnieuw een andere layout te zien. Het achterliggende terrein is vermoedelijk in gebruik als akker.

POPP (1842-1879)

Met de Popp-kaarten wordt de verzameling van kadasterkaarten bedoeld die in de 19de eeuw uitgegeven werd door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp (1805-1879).

Op de Popp-kaarten staat het plangebied aangeduid net zoals op de Atlas de Buurtwegen. Eén perceel is hier wel opgesplitst. Het terrein achter de bebouwing is vermoedelijk ook als akker in gebruik.

TOPOGRAFISCHE KAART 1873, 1904, 1939 EN 1969

De topografische kaarten geven een overzicht op het plangebied dat c. een eeuw overspant. De kaart uit 1873 is niet geheel duidelijk en voor die tijd moet men eerder verwijzen naar de gedetailleerde kaarten als de Atlas der Buurtwegen en de kaart van Popp. Wel staat er op deze en de latere kaarten hoogtelijnen. De hoogtelijnen van 21 en 22 m lopen doorheen het plangebied. De hoogtelijn van 20 m loopt ter hoogte van de straat. De zuidelijke rand van het plangebied komt overeen met de lijn van 24 m. De hoogte van het plangebied lijkt dus amper af te wijken van de huidige hoogtes.

De topografische kaart uit 1904 toont evenwel aan dat de bebouwing nagenoeg hetzelfde is gebleven. Het grootste gebouw heeft hier echter wel een recht hoek terwijl die in de 19de eeuw de vorm had van een stompe hoek. Gaat het hier om een verbouwing, een nieuw gebouw of gewoon een andere wijze van intekenen, dat is niet duidelijk. De kaart uit 1939 toont een gelijkaardig beeld, maar minder gedetailleerd.

Het is pas vanaf 1969 dat de huidige bebouwing te zien is. Een langwerpig gebouw met O-W oriëntatie en een vierkant gebouw ten zuiden daarvan. De verdere evolutie (of gelijkenis) is ook te zien op de topografische kaart uit 1989 en de hiernavolgende orthofoto's.

ORTHOFOTO 2002 EN 2014

De oudste orthofoto's uit 1971 en 1989 tonen te weinig detail. De bovenstaande kaarten zijn voor die perioden duidelijker. De foto's uit 2002 en 2014 tonen aan dat het plangebied geen noemenswaardige veranderingen heeft meegemaakt. Er is wel een bijkomende schuur (?) gebouwd centraal in het plangebied. Deze foto's tonen eigenlijk een zelfde beeld als de huidige luchtfoto die eerder in dit assessment al vermeld staat.

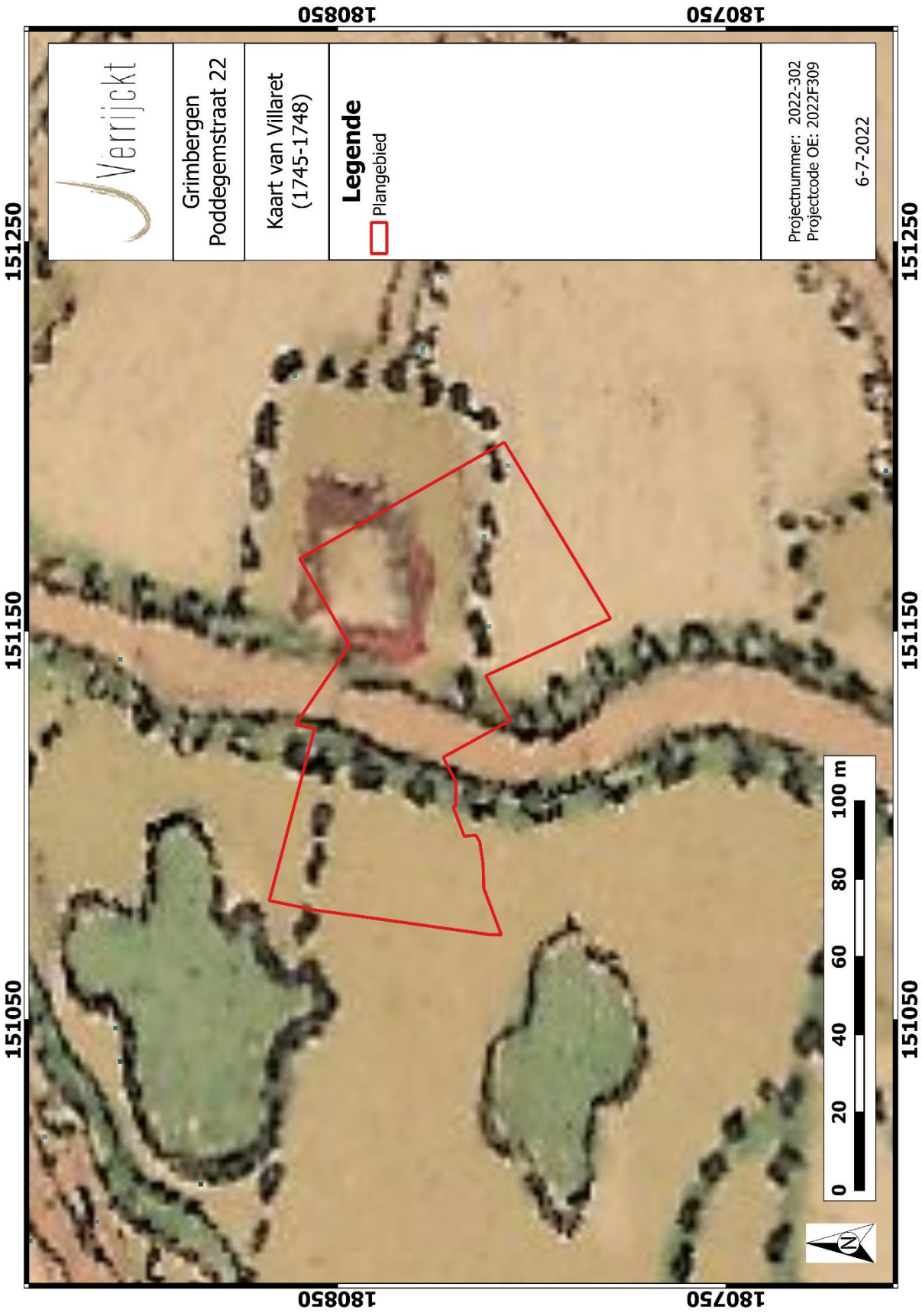

Figuur 15: Plangebied op de Villaretkaart[20]

[20] GEOPUNT 2021a

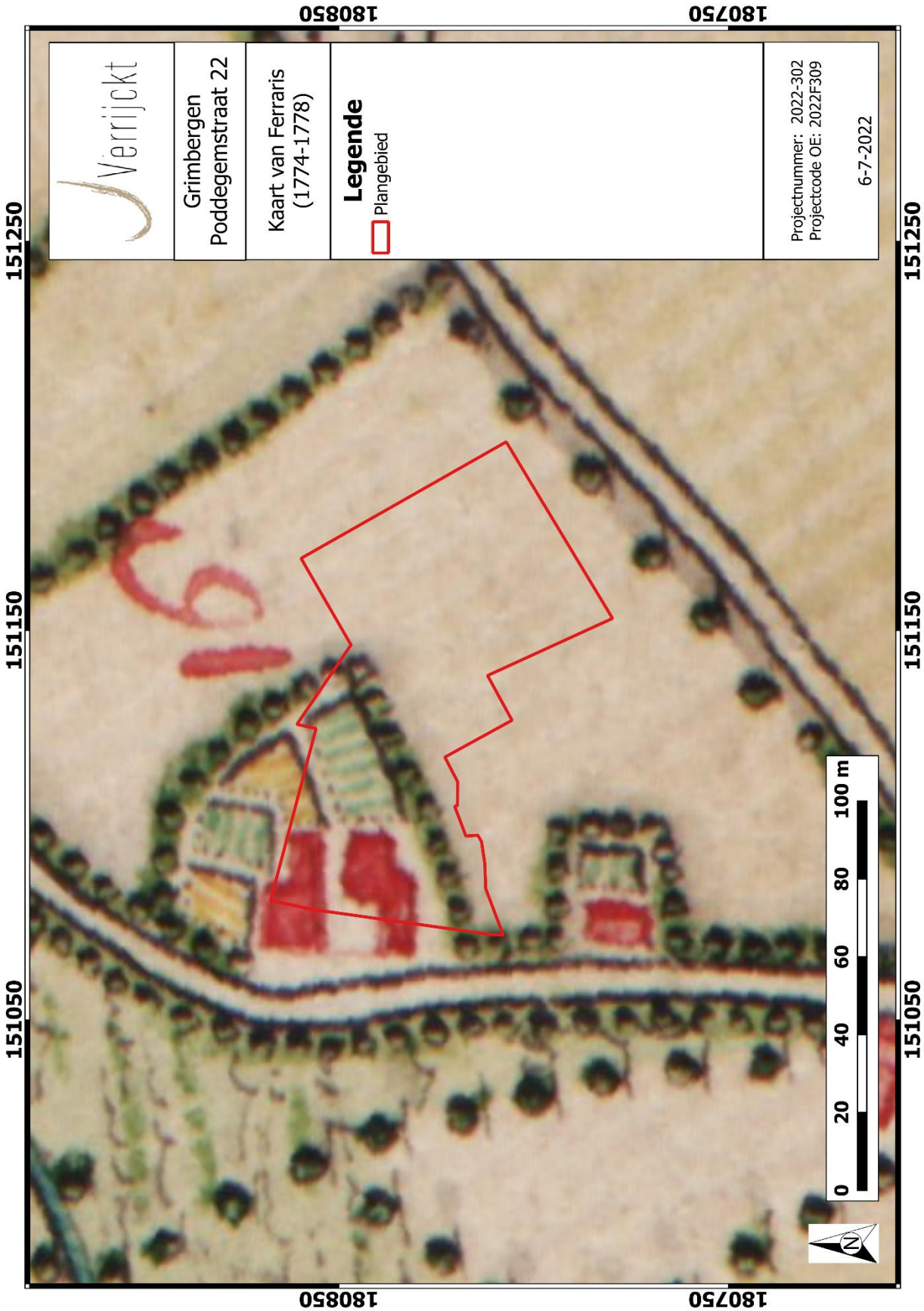

Figuur 16: Plangebied op de Ferrariskaart[21]

[21] GEOPUNT 2021c

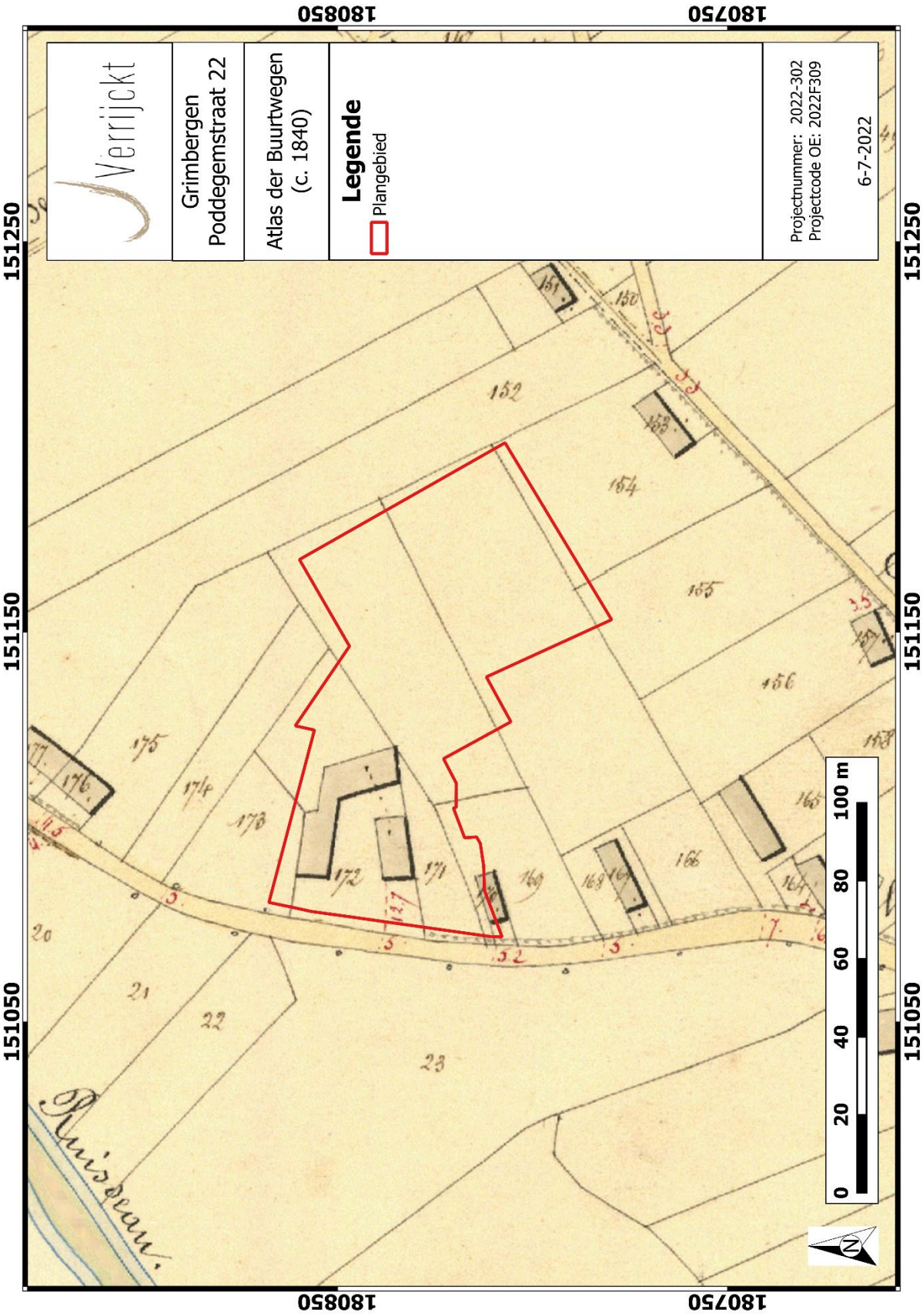

Figuur 17: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen[22]

[22] GEOPUNT 2021b

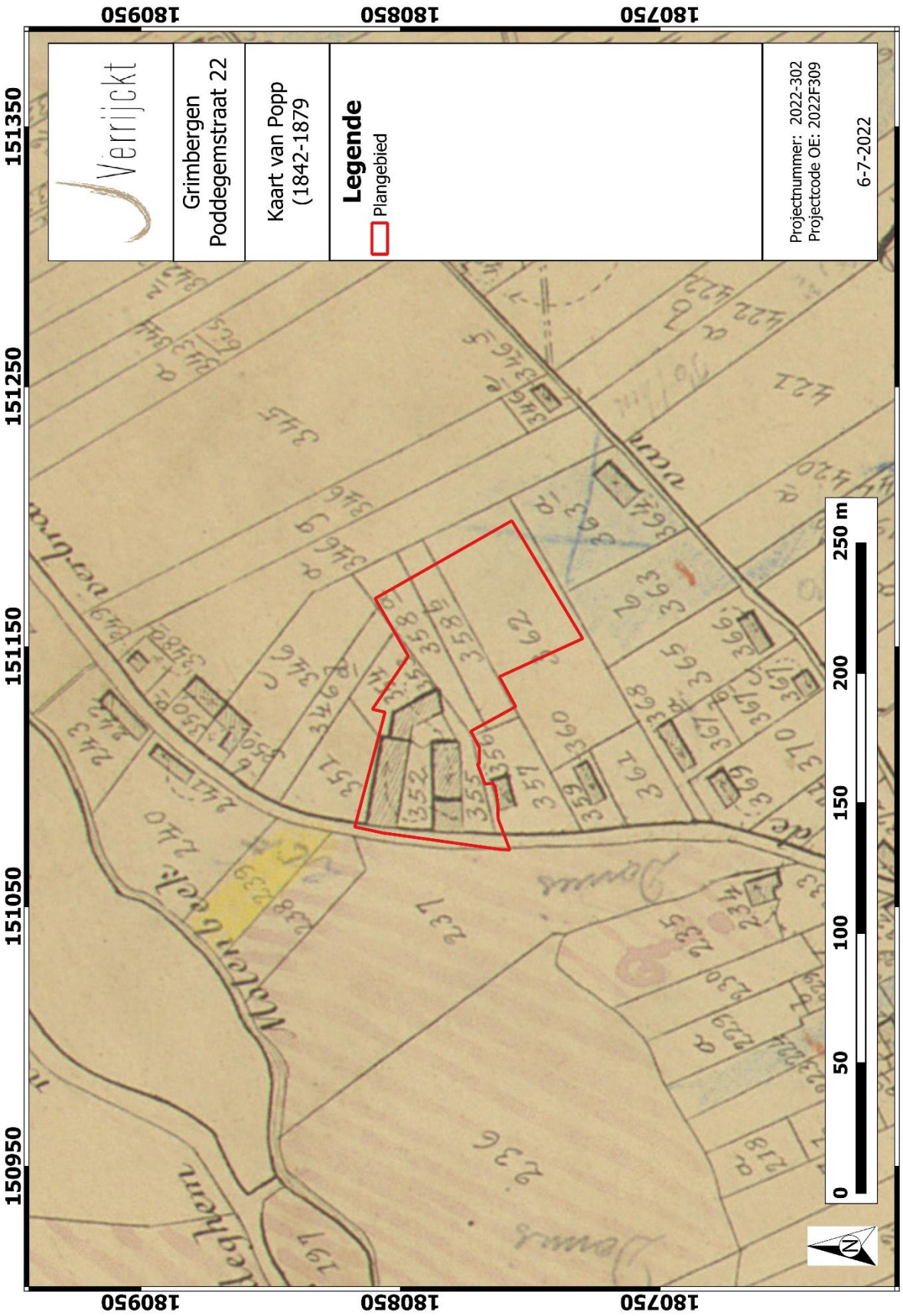

Figuur 18: Plangebied op de Poppkaart[23]

[23] GEOPUNT 2021e

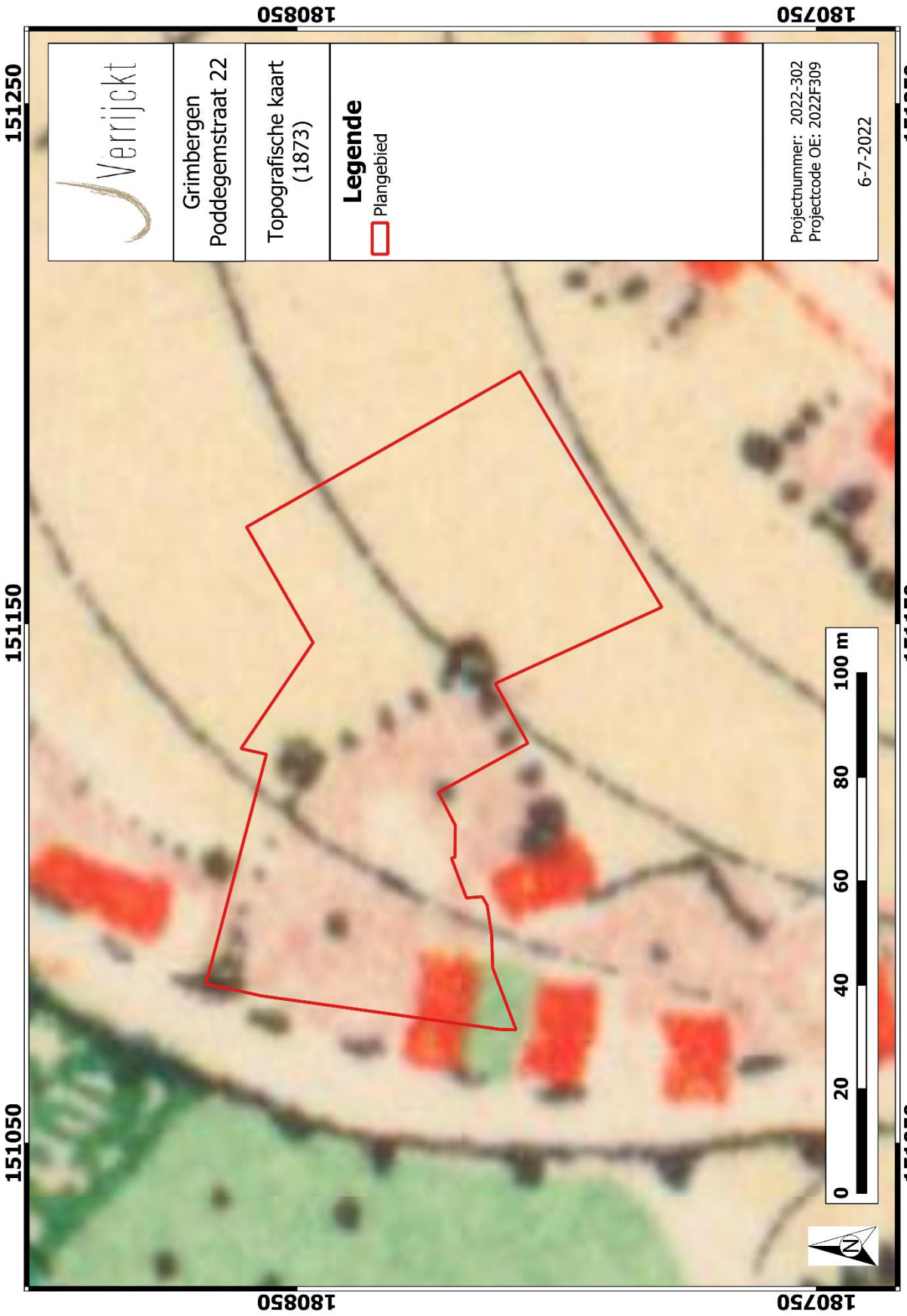

Figuur 19: Plangebied op de topografische kaart uit 1873[24]

[24] CARTESIUS 2022

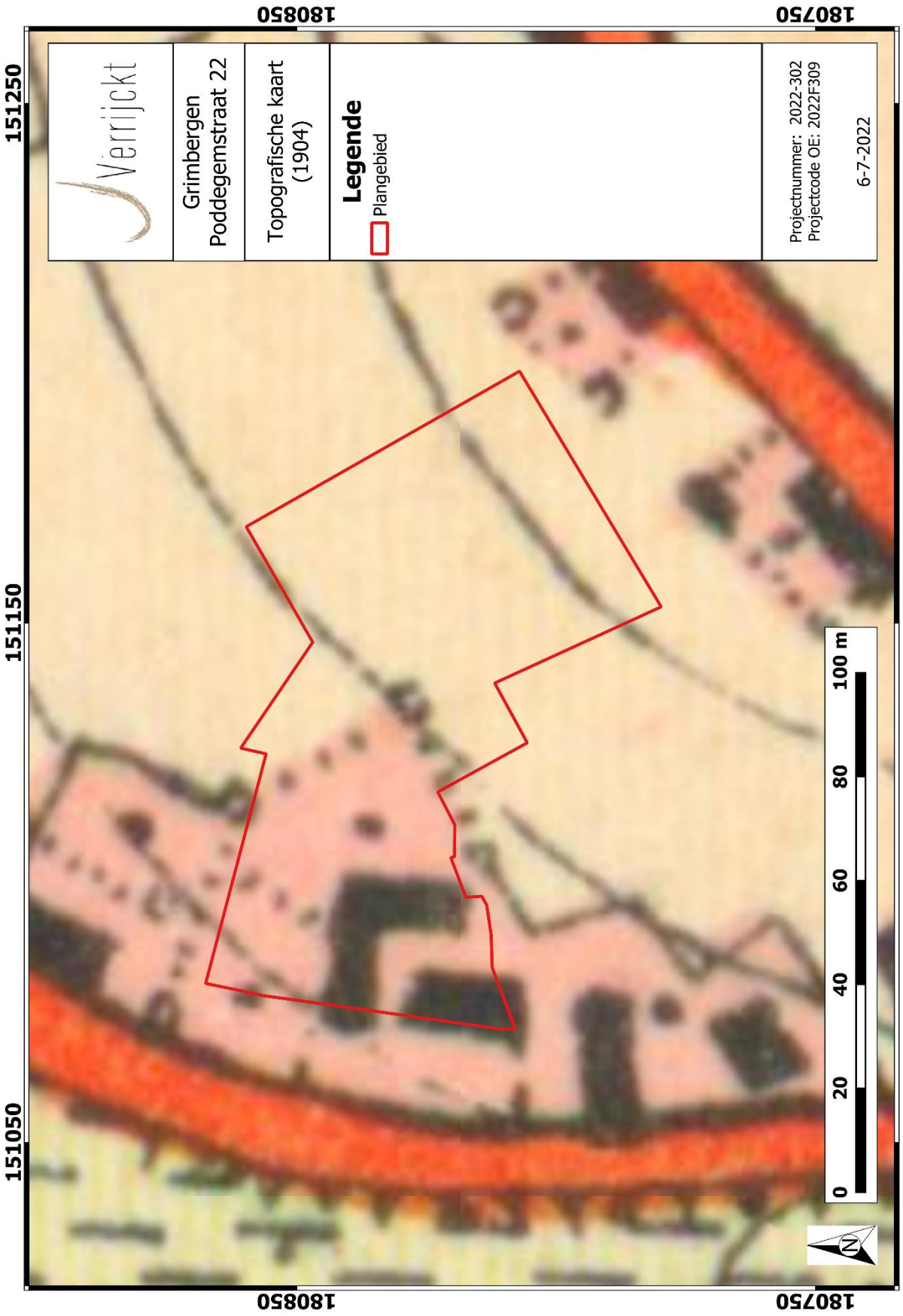

Figuur 20: Plangebied op de topografische kaart uit 1904[25]

[25] CARTESIUS 2022

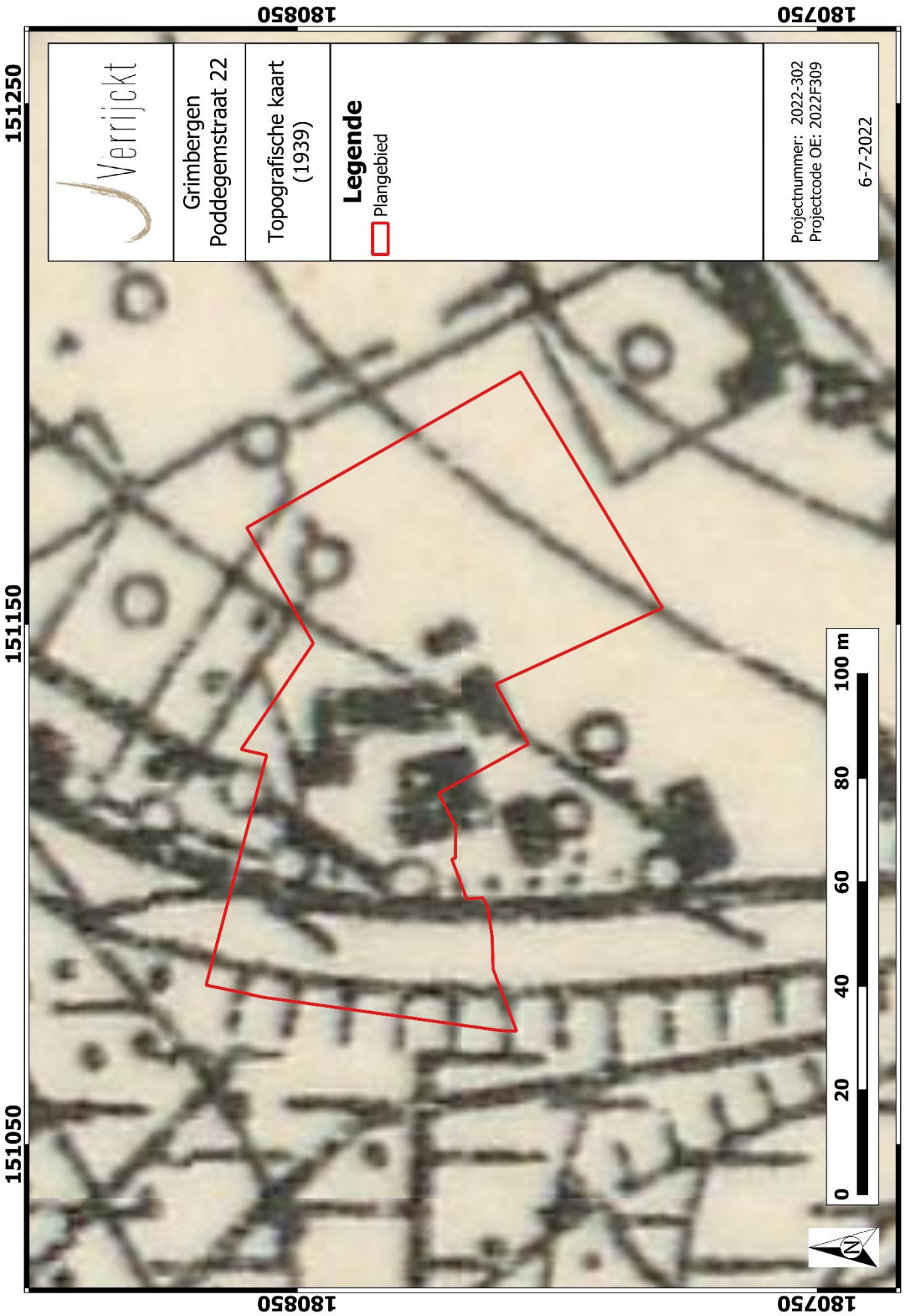

Figuur 21: Plangebied op de topografische kaart uit 1939[26]

[26] CARTESIUS 2022

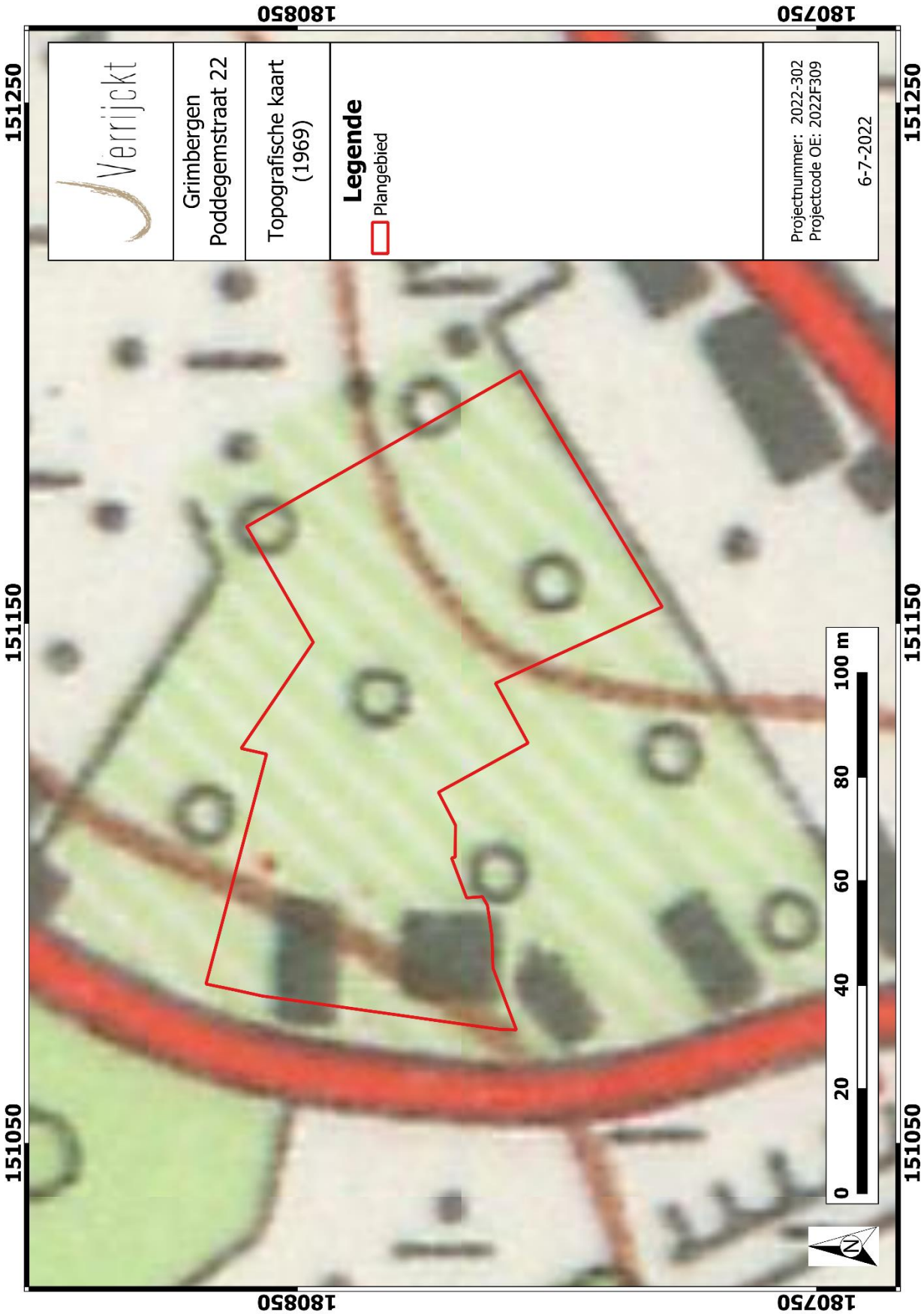

Figuur 22: Plangebied op de topografische kaart uit 1969[27]

[27] CARTESIUS 2022

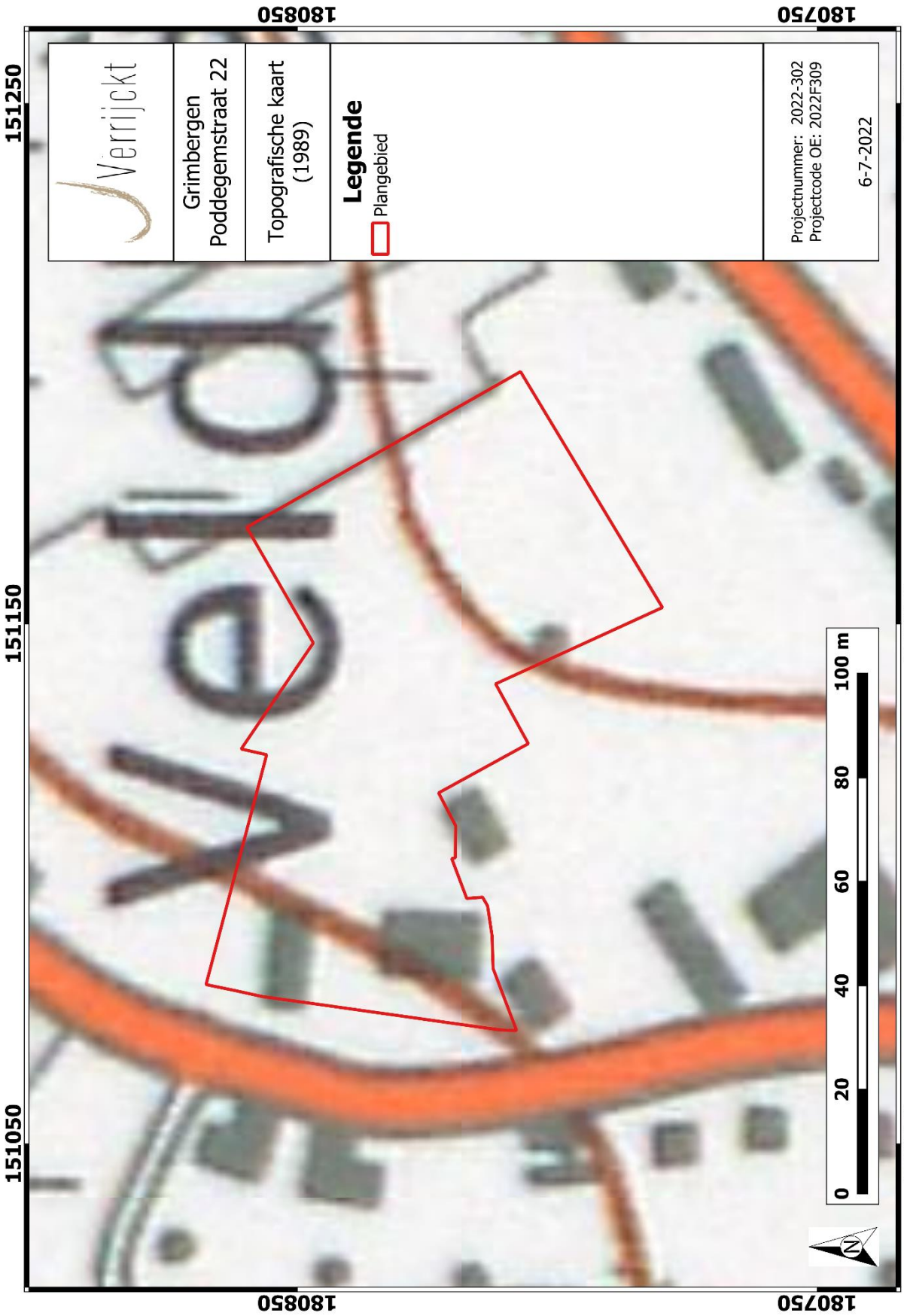

Figuur 23: Plangebied op de topografische kaart uit 1989[28]

[28] CARTESIUS 2022

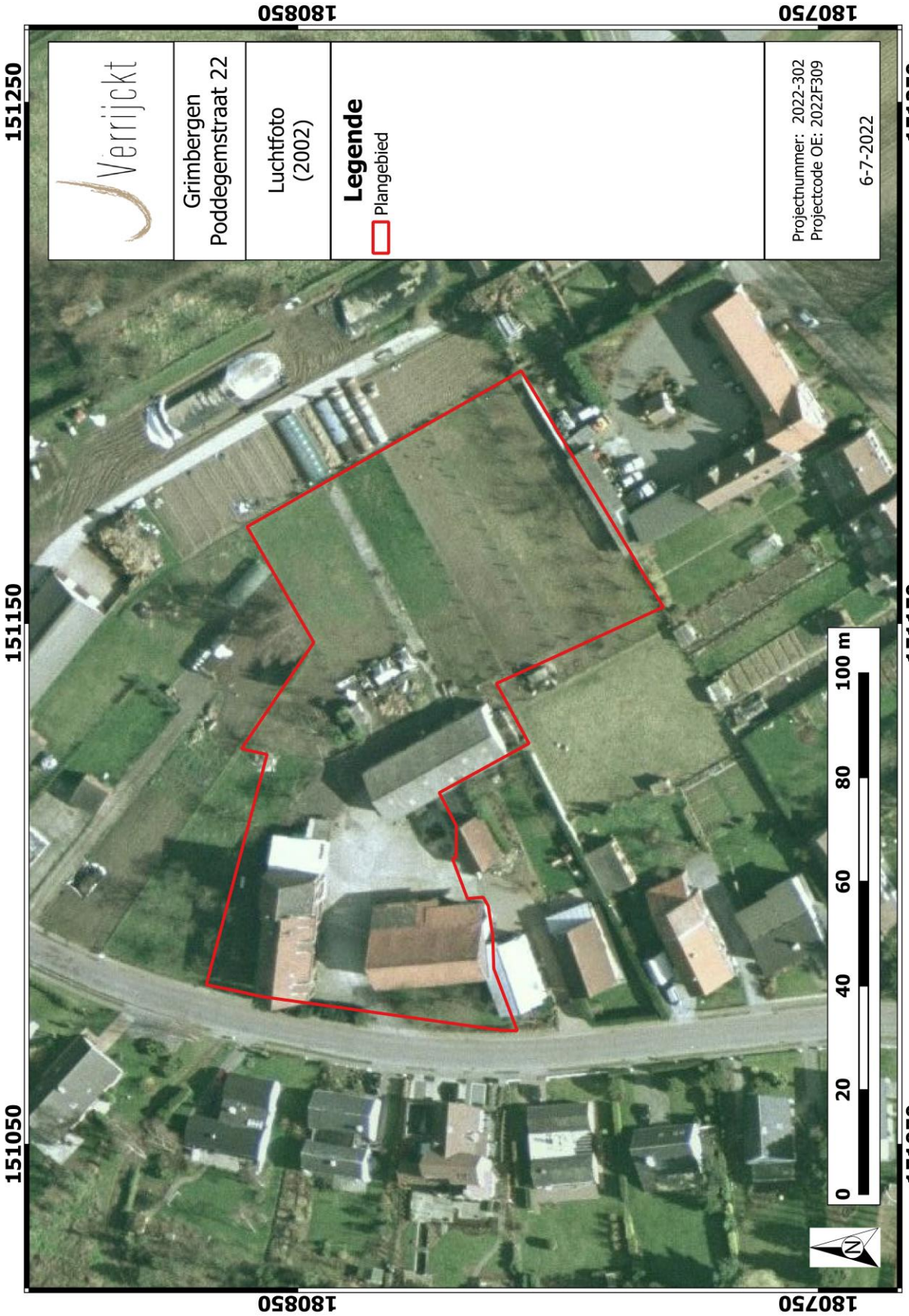

Figuur 24: Plangebied op de orthofoto uit 2002[29]

[29] AGIV 2022

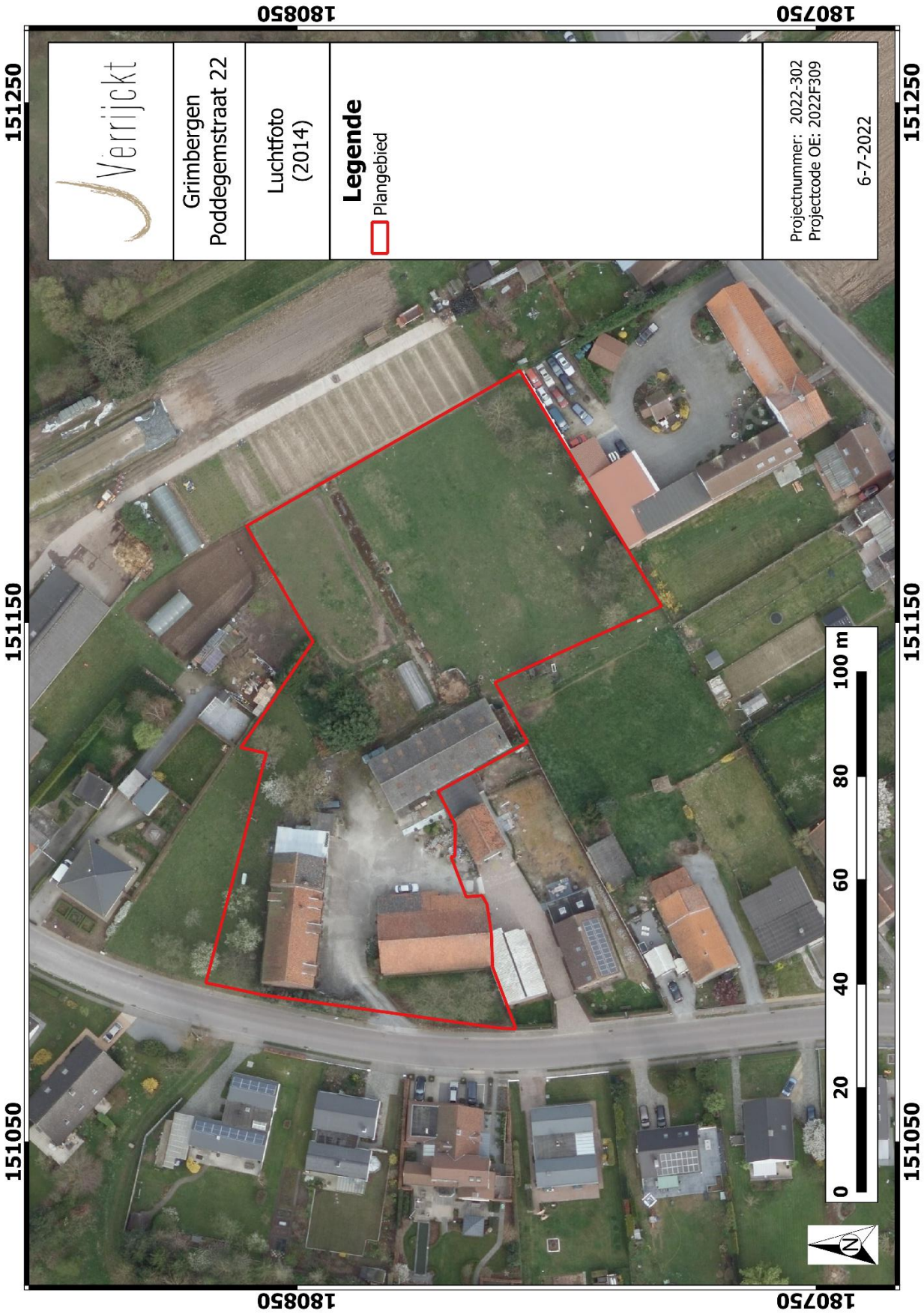

Figuur 25: Plangebied op de orthofoto uit 2014[30]

[30] AGIV 2022

1.4.7 Archeologisch bronnen

CENTRAAL ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI)

Binnen de contouren van het plangebied zijn er geen archeologische waarden gekend. Voor de ruime omgeving van het plangebied kunnen zowel de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), als de archeologische gebeurtenissen, (vastgestelde) archeologische zones en goedgekeurde archeologienota's geraadpleegd worden. Allereerst volgt hieronder een oplijsting van de gekende archeologische waarden zoals opgelijst in de archeologische databank van vindplaatsen in Vlaanderen (CAI).

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.[31]

CAI-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	DATERING	BRON
3977	Hof van Poddegem	Site met walgracht met donjon	Late middeleeuwen	Van Damme M.; Debacker I. en Boekstal P. 2005: Inventaris van het bouwkundig erfgoed. Provincie Vlaams-Brabant. Gemeente Grimbergen. Deel I deelgemeente Grimbergen, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen, 155-159
10069	Norbertijner abdij	Poortgebouw en stallen van de abdij met bijhorende abdijkerk	1128	Van Damme M.; Debacker I. en Boekstal P. 2005: Inventaris van het bouwkundig erfgoed. Provincie Vlaams-Brabant. Gemeente Grimbergen. Deel I deelgemeente Grimbergen, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen, 81-95
10071	Charleroi hoeve	Site met walgracht	Late middeleeuwen	Van Damme M.; Debacker I. en Boekstal P. 2005: Inventaris van het bouwkundig erfgoed. Provincie Vlaams-Brabant. Gemeente Grimbergen. Deel I deelgemeente Grimbergen, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen, 110-113
10072	Tommenmolen	Watermolen	Late middeleeuwen	Boulanger, J., 2013. De molens van Grimbergen. Levende Molens, 35(5), pp.67-70.
10073	Hof van Oyenbrugge	Verdwenen walgrachtsite met op het neerhof een pachthof, brouwerij, en een kapel (CAI 10096) de Ooienbrugmolen is ook onderdeel van dit hof (CAI 10081)	Late middeleeuwen	Van Driel, F. & Viérin, C. (eds.) 2011: Kastelen en landhuizen in Grimbergen, 38-43
10081	Ooienbrugmolen	Watermolen	Voor 1624	Van Driel, F. & Viérin, C. (eds.) 2011: Kastelen en landhuizen in Grimbergen, 38-43

[31] CAI 2021

10082	Guldendal	Hoeve met paardenstallen, koetshuis en dienstgebouw.	17de eeuw	Van Damme M.; Debacker I. en Boekstal P. 2005: Inventaris van het bouwkundig erfgoed. Provincie Vlaams-Brabant. Gemeente Grimbergen. Deel I deelgemeente Grimbergen, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen, 54-58
10086	Liermolen	Molen oorspronkelijk een onderdeel van de plaatselijke heren van Liere. In 1341 gekocht door de abdij van Grimbergen	Late middeleeuwen	Boulanger, J., 2013. De molens van Grimbergen. Levende Molens, 35(5), pp.67-70.
10096	Sint-Annakapel	kapel hoorde bij het kasteel van Ooienbrug "een groepering van constructies zg 'het kruiske" dat voorheen een omvangrijk ensemble moet geweest zijn waarbij een kapel moet gehoord hebben	Late middeleeuwen	Van Damme M.; Debacker I. en Boekstal P. 2005: Inventaris van het bouwkundig erfgoed. Provincie Vlaams-Brabant. Gemeente Grimbergen. Deel I deelgemeente Grimbergen, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen, 129-130
10103	Batenborg	Verdwenen kasteel	15de eeuw	Delestré D.J. 1987: Uit het verleden van Grimbergen. Deel II, 120
159613	Kasteel van Schiplaken	Site met walgracht	17de eeuw	Van Driel, F. & Viérin, C. (eds.) 2011: Kastelen en landhuizen in Grimbergen, 84-89

Binnen een straal van 1000m zijn een aantal archeologische waarden gekend, met name in de vorm van hoeves (sites met walgracht), molens, kastelen die met name te dateren zijn in de late middeleeuwen en nieuwe tijd. Het toont de sterke ingebruikname van de ruime omgeving buiten het centrum van Grimbergen.

Uit bovenstaande kan geconcludeerd worden dat er een verschillende archeologische waarden zijn in de vorm van (verdwenen) gebouwen. Andere archeologische sites zijn beperkt gekend in de omgeving van het plangebied. Dit is vermoedelijk niet te wijten aan het ontbreken van archeologische sites. Waarschijnlijk is dit te wijten aan het ontbreken van recente, grootschalige ontwikkelingen waarbij archeologisch onderzoek noodzakelijk is.

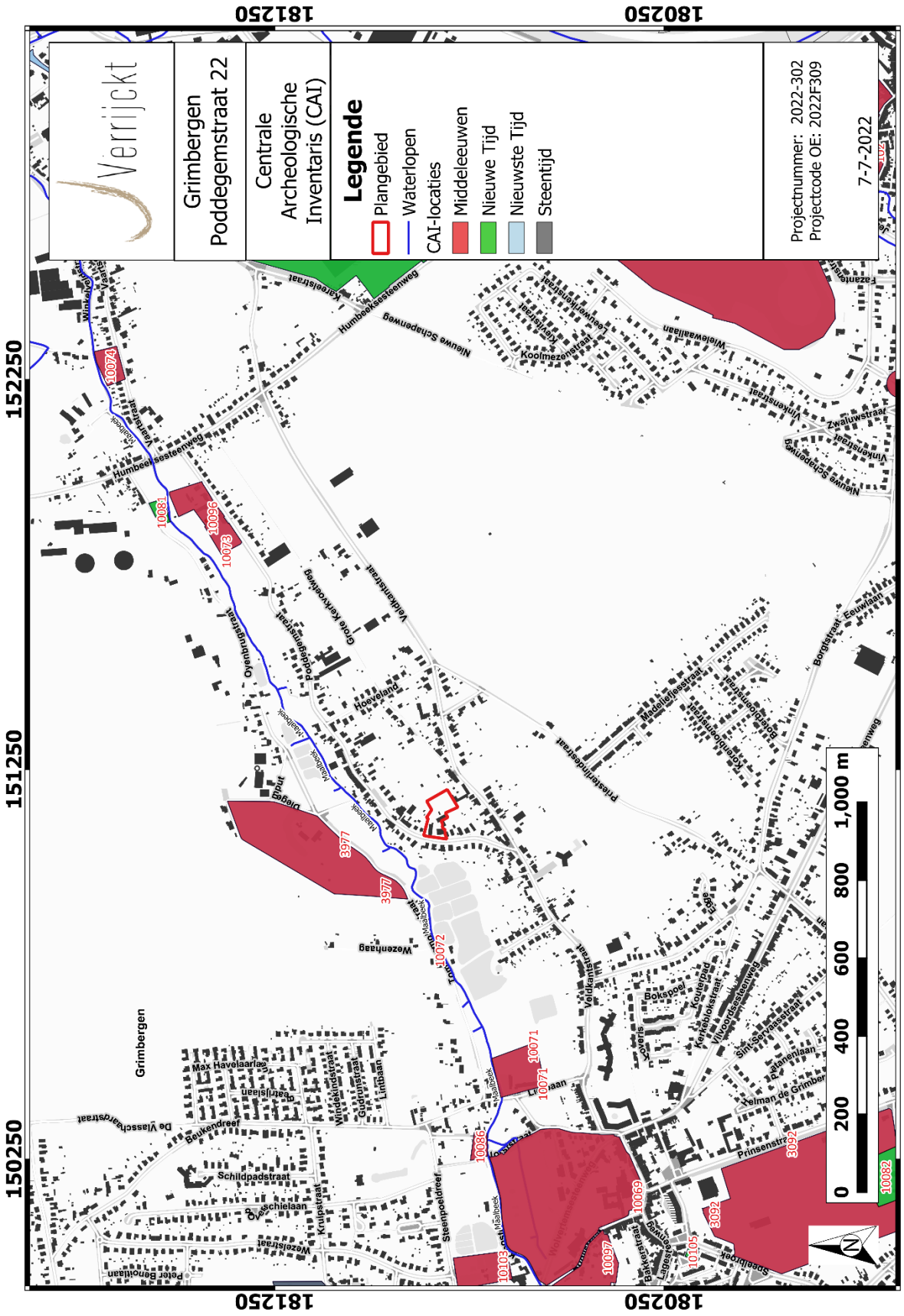

Figuur 26: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart[32]

[32] CAI 2021

ARCHEOLOGIENOTA'S EN NOTA'S

In de directe nabijheid van het plangebied werden verscheidene archeologienota's opgemaakt. Tevens werden er vervolgonderzoeken uitgevoerd en gerapporteerd in een nota. Hieronder worden de meest relevante uitgebreider beschreven. De locaties van de uitgevoerde onderzoeken komen sterk overeen met deze van het plangebied waardoor deze onderzoeken relevante info kunnen herbergen over de archeologische verwachting binnen het plangebied.

Tabel 2: Archeologische vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.

ID-NUMMER	TOPONIEM	OMSCHRIJVING	BRON
2111	Grimbergen, Kerkeblokstraat	Nota uit maart 2017, met advies tot opgraving	https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/2111
4064	Grimbergen, Grote Kerkvoetweg	Nota uit juli 2017	https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/4064
6001	Grimbergen, Vilvoordsesteenweg	Archeologienota uit januari 2018	https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/6001
9337	Grimbergen, Veldkantstraat	Archeologienota uit november 2018	https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/9337
9452	Grimbergen, Veldkantstraat	Archeologienota uit december 2018	https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/9452
13705	Grimbergen, Veldkantstraat	Archeologienota uit februari 2020	https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/13705
19129	Grimbergen, Veldkantstraat 96	Archeologienota uit juli 2020	https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/19129
21775	Grimbergen, Diegemput	Archeologienota uit maart 2022	https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/21775

Vooronderzoek Grimbergen, Grote Kerkvoetweg[33] (ID 4064*)*

Op 50 m ten oosten van het plangebied is in 2017 een onderzoek uitgevoerd op een onderzoeksgebied, aangeduid als Grote Kerkvoetweg (5.936m²). Deze is relevant omdat die een gelijkaardige landschappelijke, bodemkundige en historische/archeologische context heeft. Het bureauonderzoek leidde toen naar een landschappelijk bodemonderzoek en een proefsleuvenonderzoek. Op dat terrein zou een ontwikkeling gepland worden waarbij de werken tot 2,5 m diep gaan. Het assessment gaf een gelijkaardige context weer zoals ook aan de Poddegemstraat. Uit het assessment bleek dat er een potentieel is op het aantreffen van archeologische waarden vanaf de steentijd tot en met de late middeleeuwen. Uit historische bronnen en kaarten bleek dat het terrein onbebouwd was gedurende de nieuwe tijd, tot in de 20ste eeuw. Er werd dan ook een landschappelijk bodemonderzoek geadviseerd. De zes boringen wezen alle op een onverstoorde leembodem met intacte textuur B-horizont. De C-horizont zit tussen 75 en 100 cm -mv, een lichtbruine leemlaag. Daarboven, tot 40 cm -mv zit de B-horizont, een bruine zware leemlaag en ten slotte de verploegde A-horizont, een donkergrijsbruine leemlaag. In tegenstelling tot de geologische en bodemkundige data is hier geen colluviaal pakket vastgesteld. De top van de B-horizont is hier dus archeologisch relevant en zat op een diepte tussen 20 en 40 cm -mv. Omdat die niet verstoord was werd overgegaan tot een proefsleuvenonderzoek. Verspreid over het projectgebied werden acht kleine sleuven en vier kijkvensters gegraven.

[33] https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/4064

- S1000 Lz1, (donker)bruingrijs: Ap1-horizont: teelaarde
- S2000 Lz1, grijsbruin: Ap2-horizont: oude akkerlaag
- S5000 Lz1, oranjebruin: Bt-horizont

Figuur 27: Typeprofiel in werkput 1 van het projectgebied Grote Kerkvoetweg[34]

[34] https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/4064: p. 45 fig .27

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden 25 sporen aangetroffen, waaronder (in éénzelfde werkput) twee paalkuilen, negen kuilen, maar ook een aantal natuurlijke verstoringen. In één spoor zijn twee handgevormde scherven aangetroffen die in de ijzertijd, mogelijk vroege ijzertijd konden gedateerd worden. Er werd geen verder onderzoek geadviseerd.[35]

[35] https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/4064

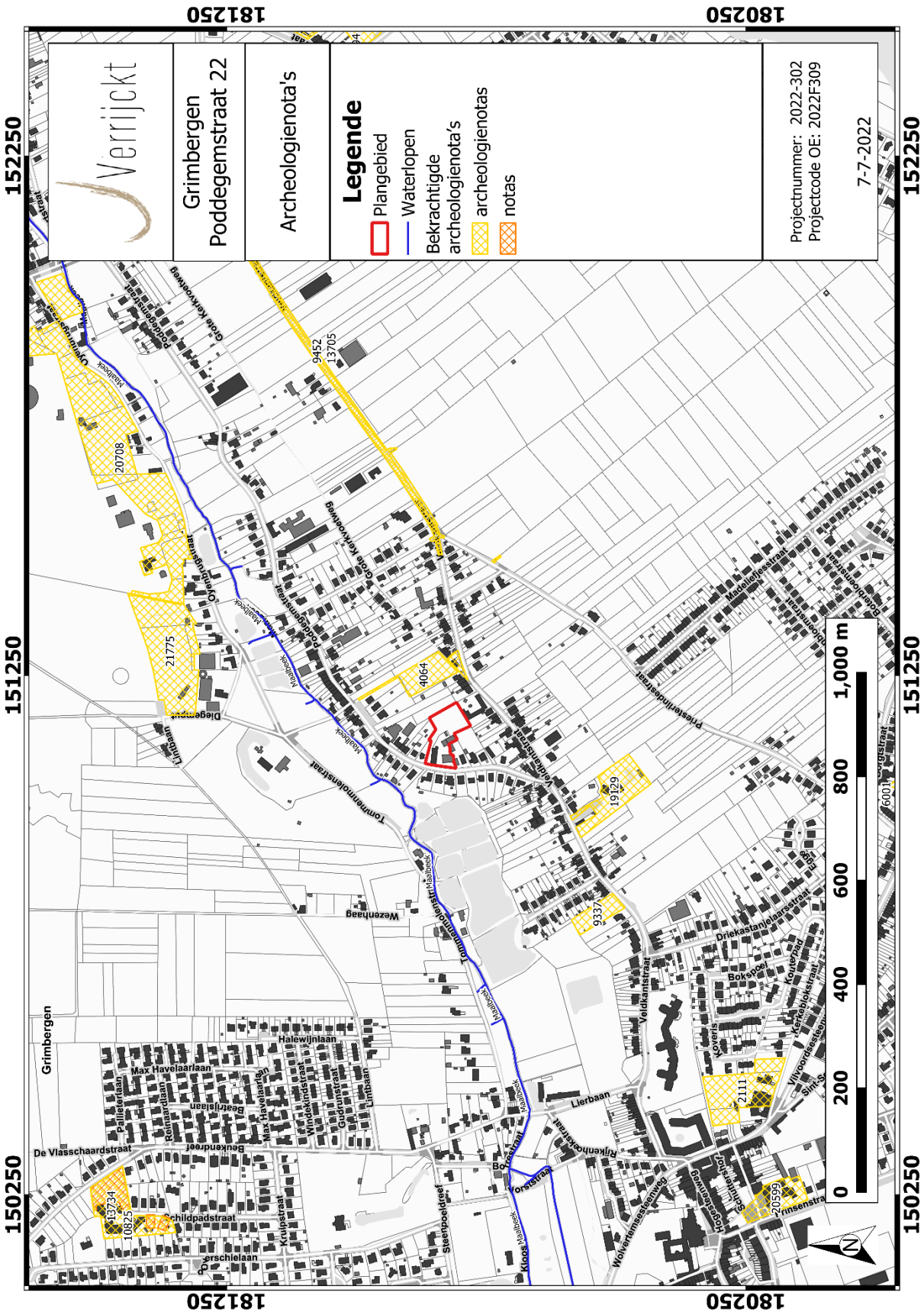

Figuur 28: Plangebied met de archeologienota's uit de omgeving[36]

[36] CAI 2021

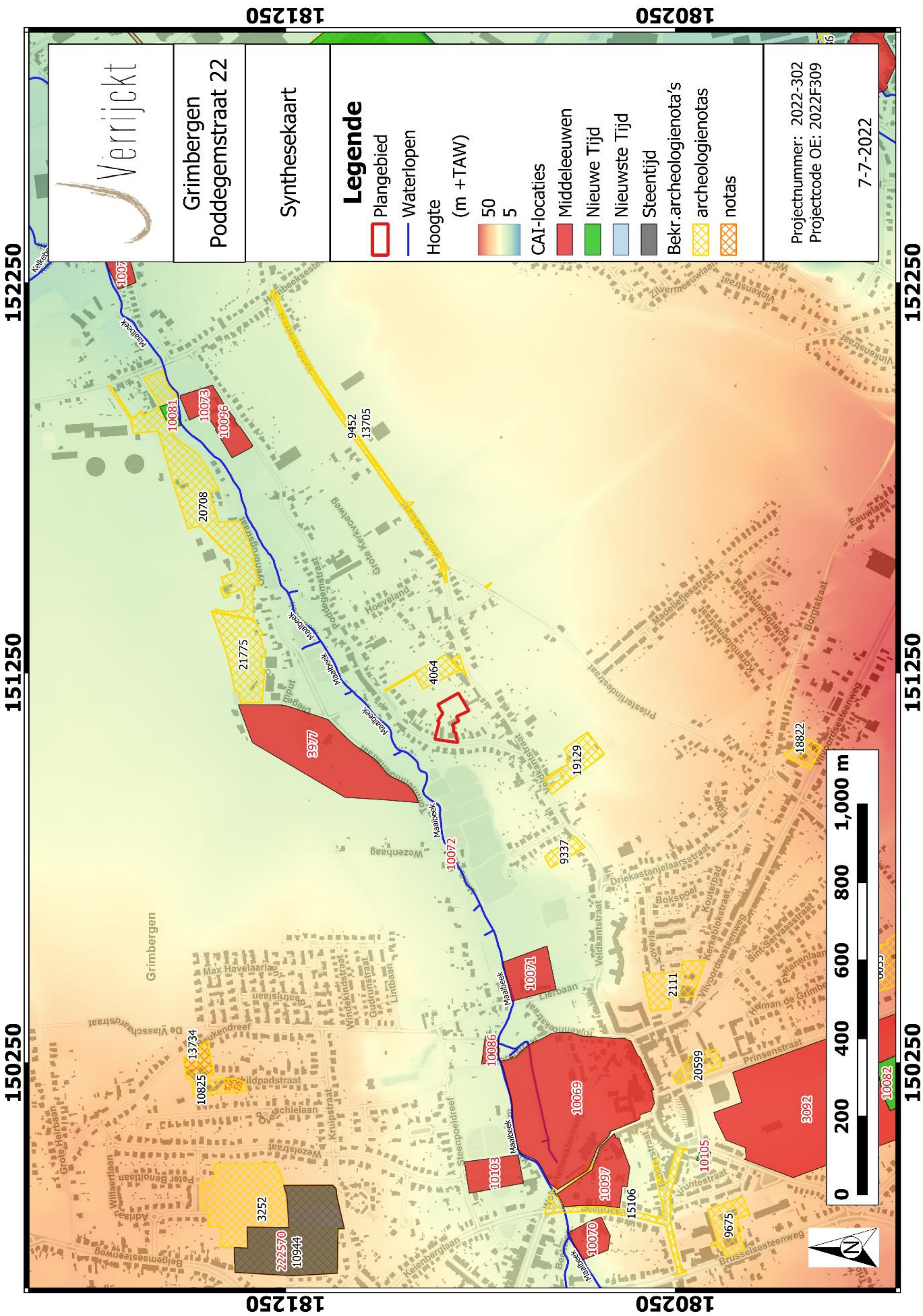

Figuur 29: Plangebied op de synthesekaart[37]

[37] CAI 2021

1.5 Besluit

1.5.1 Beantwoording onderzoeksvragen

- *Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?*

  Het plangebied kent geen archeologische en historische gegevens. De ruime omgeving van het plangebied kent eveneens weinig archeologische vondstlocaties maar wel locaties van sites met walgracht, molens, kastelen ed. uit de middeleeuwen en nieuwe tijd. Het ontbreken van goed onderzochte archeologische sites wil echter niet zeggen dat er geen archeologische sites aanwezig zijn. De weinige archeologische vondstlocaties tonen aan dat er wel degelijk archeologische sites aanwezig zijn, onder andere uit de ijzertijd en steentijd. Op historisch kaartmateriaal is wel te zien dat het plangebied al bebouwd was als hoeve sinds de 18de eeuw. In de loop der tijd ondergaat het verschillende bouwfasen. Het is evenwel niet gekend in hoeverre die oude resten nog bewaard zijn in de bodem. Het is evenmin gekend hoever die bewoning teruggaat in de tijd.

- *Zijn er gegevens gekend dat de bodem verstoord is?*

  Het plangebied was reeds in het midden van de 17de eeuw bebouw, dus mogelijk ook vroeger. We kennen verschillende bouwfases, die allen wel hun stempel op de ondergrond zullen gedrukt hebben, al is het niet gekend in welke mate. De achterliggende zone was in gebruik als akker en zal -buiten de ploeglaag- mogelijk geen of amper verstoring gekend hebben.

- *Wat is de impact van de geplande werken?*

  Het plangebied zal verkaveld worden. Daarbij dienen de huidige verharding en bebouwing afgebroken te worden. Er zullen 15 loten worden gecreëerd voor 11 woningen. Er zal wegenis met bijhorende groenzone aangelegd worden (aangeduid als lot 15, 1931 m²), verder is er ook een speelzone en parkeerplaatsen. De precieze impact op de bodem is op dit moment van schrijven nog niet gekend. Gezien het hier gaat om een omgevingsvergunning voor het verkavelen van gronden wordt het volledige plangebied als te verstoren zone in de planning meegenomen.

- *Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen reeds info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?*

  Er zijn in de omgeving maar een paar onderzoeken uitgevoerd. De meest relevante is die aan de Grote Kerkvoetweg, op slechts 50 m van het plangebied. Bij het onderzoek aldaar werd vastgesteld dat het plangebied een droge leembodem heeft, zoals ook gekarteerd op de bodemkaart. Er is geen colluvium aanwezig. Bij het onderzoek werden paalkuilen, kuilen en twee ijzertijdscherven aangetroffen. Het archeologische niveau zat er onder de A-horizont op een diepte tussen 20 en 40 cm -mv. De C-horizont zit tussen 75 en 100 cm -mv.

- *Is er een archeologische site aanwezig? Zo ja, wat zijn de karakteristieken en de bewaringstoestand ervan? Wat is de relatie met het landschap? Welke waarde heeft de site?*

Er zijn geen afdoende aanwijzingen dat er binnen de contouren van het plangebied een archeologische site aanwezig is. Om uitsluitsel te geven is verder archeologisch onderzoek noodzakelijk.

- *Wat is de te volgen strategie tijdens een eventueel verder onderzoek?*

  Binnen de contouren van het plangebied is een droge leembodem aanwezig. Daarbij kunnen onder de A-horizont archeologische waarden begraven liggen. Daarenboven zijn er op basis van cartografische bronnen verschillende bouwfasen te herkennen. Deze kunnen verder in de tijd teruggaan dan de vastgestelde midden 18de eeuw. Om na te gaan of er effectief sprake is van archeologische waarden, alsook om na te gaan op welke diepte een eventueel archeologisch niveau zich situeert, zijn landschappelijke boringen noodzakelijk, eventueel gevolgd door verder steentijdonderzoek en na afronding van het steentijdtraject een proefsleuvenonderzoek.

1.5.2 Archeologische verwachting

Het plangebied heeft een oppervlakte van c. 6.105 m². Het is gelegen aan de Poddegemstraat op c. 1 km ten oosten van het centrum van Grimbergen. Landschappelijk gezien ligt het op de rand van de alluviale vlakte van de Maalbeek (ten noorden) en een uitloper van de cuesta van Asse (ten zuiden). Dit reflecteert zich ook in de bodem: aan de straatzijde zijn er zeer natte leembodems terwijl het achterliggende deel van het plangebied gekarteerd is als een droge leembodem. Alle zijn gekarteerd als zijnde zonder profiel wat duidt op de aanwezigheid van colluvium. De landschappelijke ligging wijst op een gradiëntsituatie tussen een hoger / droger deel in het landschap en een lager / natter deel. Dit was aantrekkelijk voor de prehistorische mens omdat hier ook een grote variatie aan fauna en flora voorkwam nabij een waterloop (<100m).

Vanaf het neolithicum (late steentijd) kwam de introductie van landbouw. De aanwezigheid van lemige bodems zijn hiervoor erg geschikt. De aanwezigheid van resten uit de ijzertijd op c. 50 ten oosten van het plangebied kan hiervoor een aanwijzing zijn. Daarenboven was het plangebied doorlopend bebouwd met een hoeve, die in verschillende bouwfasen kan teruggaan tot mid-18de eeuw, maar hoogstwaarschijnlijk dus nog verder terug in de tijd.

Ook al ligt het plangebied dus buiten een bewoningskern blijkt dit gebied wel steeds aantrekkelijk geweest te zijn voor de mens sinds de prehistorie.

Omdat het plangebied nu zal ontwikkeld worden is er dus een gevaar voor het definitief verwijderen van eventueel aanwezige archeologische waarden. Die kunnen relatief ondiep zitten onder de A-horizont, zoals op het nabijgelegen perceel waar het archeologische niveau tussen 20 en 40 cm -mv gelegen was en waar ondiepe sporen (met vondsten) zijn aangetroffen. De bodemkartering suggereert wel de aanwezigheid van colluvium ook al is dat aan de Grote Kerkvoetweg niet aangetroffen. Indien colluvium aanwezig is dan kan dit een positief effect hebben op de bewaring van archeologische sporen en vondsten omdat die een dikkere afdekking hebben en dus beschermd zijn tegen diepploegen, funderingen en andere manieren van bodemimpact.

Op basis van de archeologische verwachting, de potentiële kenniswinst en de toekomstige werken zal dus wel een vervolgonderzoek noodzakelijk zijn.

1.5.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Op basis van bovenstaande archeologische verwachting kan een potentieel op kennisvermeerdering geformuleerd worden.

Gelet op het ontbreken van goed onderzochte, grootschalige archeologische onderzoeken in de omgeving van het plangebied, is er een hoog potentieel op kennisvermeerdering aanwezig.

1.5.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat tot op heden onvoldoende informatie gegenereerd is om de mogelijke impact van de geplande werken op een eventueel archeologisch vondsten- en sporenbestand aan te tonen.

Uit bovenstaande onderzoek kan niet met zekerheid gesteld worden dat er een, goed bewaarde, archeologische site aanwezig is en dat deze archeologische site bedreigd wordt door de geplande werkzaamheden. Gelet op de gekende gegevens uit de omgeving van het plangebied is de kans aanwezig dat er een archeologische site uit de steentijd, metaaltijden, Romeinse periode, middeleeuwen en nieuwe tijd aanwezig is. De aanwezigheid en bewaringstoestand van eventuele archeologische sites, alsook de potentiële bedreiging, kan enkel bevestigd worden door de uitvoering van een landschappelijk booronderzoek en eventuele vervolgonderzoeken. Hierbij moeten volgende vragen beantwoord worden:

<u>Bodem</u>

- Welke bodemhorizonten worden in de boringen of profielen aangetroffen en wat is de genese ervan? Welke zijn de bodemprocessen die hiermee geassocieerd worden?
- Wat is de relatie tussen deze bodemhorizonten en het omliggende landschap?
- Vertegenwoordigen deze horizonten relevante archeologische niveaus?
- Indien deze horizonten relevante archeologische niveaus omvatten:
    - Wat is de aard van dit niveau?
    - Heeft dit niveau een duidelijke begrenzing?
    - Kan dit niveau gedateerd worden?
    - Zijn er aanwijzingen dat dit niveau geassocieerd kan worden met een archeologische site?
    - Wat is de bewaringstoestand van dit niveau?
    - Wat is de impact van de geplande graafwerken op dit niveau?

<u>Sites uit de steentijden en vuursteenconcentraties</u>

- Zijn er steentijdartefacten aanwezig?
- Is er een clustering in de steentijdartefacten aan te wijzen?

- Wat zijn de grenzen van de ruimtelijke spreiding(en) van de steentijdartefacten?
- Wat is de datering van de artefacten?

Sporenbestand

- Zijn er sporen aanwezig? Wat is de aard en de datering van de sporen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?
- Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. de argumentatie)? Is er een relatie met omliggende vindplaatsen?
- Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
- Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?

Impact geplande bodemingrepen

- Wat is de potentiële impact van de geplande ruimtelijke ontwikkeling op de waardevolle archeologische vindplaatsen?
- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling: hoe kan deze bedreiging weggenomen of verminderd worden (maatregelen behoud in situ)?

Motivatie en bepalingen mogelijk verder archeologisch onderzoek

- Voor waardevolle archeologische vindplaatsen die bedreigd worden door de geplande ruimtelijke ontwikkeling en die niet in situ bewaard kunnen blijven:
    - Wat is de ruimtelijke afbakening (in drie dimensies) van de zones voor vervolgonderzoek?
    - Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht, zowel vanuit methodologie als aanpak voor het vervolgonderzoek?
- Welke vraagstellingen zijn voor vervolgonderzoek relevant?
- Zijn er voor de beantwoording van deze vraagstellingen natuurwetenschappelijke onderzoeken nodig? Zo ja, welke type staalnames zijn hiervoor noodzakelijk en in welke hoeveelheid?
- Wat is de financiële impact van eventueel vervolgonderzoek?
- Is er een link te leggen met omliggende sites of de nabijgelegen vondsten en sporen aan de Grote Kerkvoetweg?

Volgens bovenstaande kan gesteld worden dat er niet voldoende informatie aanwezig is over de eventuele aan- of afwezigheid van archeologische sites. Er is wel voldoende informatie aanwezig om te beoordelen dat eventuele archeologische sites voldoende kenniswinst opleveren.

Gelet op de toekomstige bouwwerkzaamheden, is verder archeologisch onderzoek noodzakelijk.

1.5.5 Samenvatting

Het plangebied (c. 6.105 m²) zal worden verkaveld. De precieze impact van de werken is op dit moment nog niet gekend. Het assessment heeft wel aangetoond dat het terrein gelegen is op een gradiëntsituatie tussen de alluviale vlakte van de Maalbeek en een uitloper van de cuesta van Asse. In de omgeving zijn verschillende sites gekend uit de middeleeuwen en nieuwe tijd. Archeologische vondsten en sites zijn beperkt, maar kunnen afgedekt zijn door colluviale sedimenten die binnen het plangebied en de ruimere omgeving zijn gekarteerd. Een site op 50 m ten oosten van het plangebied toonde aan dat er geen colluvium aanwezig is maar daar werden wel (ondiep) sporen en vondsten uit de ijzertijd aangetroffen. De landschappelijke ligging en gekende archeologische, cartografische en historische waarden wijzen op een archeologisch potentieel vanaf de steentijd tot en met de nieuwe tijd. Het plangebied was doorlopend bebouwd vanaf het midden van de 18de eeuw (in verschillende bouwfasen) maar die bewoning kan dus nog verder terug in de tijd lopen.

Gezien het archeologisch potentieel en de grote kans op kenniswinst, gecombineerd met de toekomstige werken wordt geadviseerd om een vervolgonderzoek uit te voeren.

Dit zal verder besproken worden in het programma van maatregelen.

2 LIJST MET FIGUREN

Figuur 1: Plangebied op topografische kaart 4
Figuur 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) 5
Figuur 3: Plangebied met weergave van de huidige inplanting, het noorden is onderaan de afbeelding 9
Figuur 4: Plangebied met weergave van de huidige inplanting op orthofoto 10
Figuur 5: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting, het noorden is onderaan het plan. 12
Figuur 6: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op orthofoto 13
Figuur 7: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM II) 15
Figuur 8: Plangebied op het DHM II 16
Figuur 9: Illustratie gradiëntzone 17
Figuur 10: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:200.000 20
Figuur 11: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:200 000 betreffende het plangebied 21
Figuur 12: Plangebied op de Quartairgeologische kaart 1:50.000 22
Figuur 13: Kenmerken van de Quartairgeologische kaart 1:50 000 betreffende het plangebied 23
Figuur 14: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen 24
Figuur 15: Plangebied op de Villaretkaart 29
Figuur 16: Plangebied op de Ferrariskaart 30
Figuur 17: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen 31
Figuur 18: Plangebied op de Poppkaart 32
Figuur 19: Plangebied op de topografische kaart uit 1873 33
Figuur 20: Plangebied op de topografische kaart uit 1904 34
Figuur 21: Plangebied op de topografische kaart uit 1939 35
Figuur 22: Plangebied op de topografische kaart uit 1969 36
Figuur 23: Plangebied op de topografische kaart uit 1989 37
Figuur 24: Plangebied op de orthofoto uit 2002 38
Figuur 25: Plangebied op de orthofoto uit 2014 39
Figuur 26: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart 42
Figuur 27: Typeprofiel in werkput 1 van het projectgebied Grote Kerkvoetweg 45
Figuur 28: Plangebied met de archeologienota's uit de omgeving 47
Figuur 29: Plangebied op de synthesekaart 48

3 LIJST MET TABELLEN

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied. 40
Tabel 2: Archeologische vooronderzoeken zonder ingreep in de bodem in de onmiddellijke omgeving van het plangebied. 43

4 PLANNENLIJST

PLANNENLIJST GRIMBERGEN, PODDEGEMSTRAAT 22	PROJECTCODE BUREAUONDERZOEK 2022F309
Plannummer	Figuur 1
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart.
Aanmaakschaal	1:10.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	06-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 2
Type plan	Kadasterkaart
Onderwerp plan	Plangebied op het GRB (kadasterkaart)
Aanmaakschaal	1:250
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	06-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 4; Figuur 6; Figuur 24 en Figuur 25
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Plangebied en gekende verstoringen op orthofoto
Aanmaakschaal	1:600
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	06-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 7
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	06-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 8
Type plan	Digitaal Hoogtemodel
Onderwerp plan	Plangebied en omgeving op DHM Vlaanderen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	06-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 10
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:200.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	06-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 12
Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op quartairgeologische kaart
Aanmaakschaal	1:50.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	06-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 14

Type plan	Geologische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op bodemkaart
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	06-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Kaart van Villaret
Aanmaakschaal	1:800
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1745-1746
Datum	06-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgeteld door Joseph de Ferraris
Aanmaakschaal	1:11.520
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1771-1778
Datum	06-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 16
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Topografische kaart, opgesteld door Philippe Vandermaelen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1846-1854
Datum	06-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 17
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	1:20.000
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1843-1845
Datum	06-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 18
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op Poppkaart
Aanmaakschaal	1:1.200
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1842-1879
Datum	06-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 19 t/m Figuur 25
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Plangebied op topografische kaart
Aanmaakschaal	1:600
Aanmaakwijze	Analoog
Aanmaakdatum	1873 t/m 1989

Datum	06-07-2022 (raadpleging)
Plannummer	Figuur 26; Figuur 28; Figuur 29
Type plan	Centraal Archeologische Inventaris
Onderwerp plan	Plangebied op CAI-kaart
Aanmaakschaal	1:8.000
Aanmaakwijze	Digitaal
Aanmaakperiode	2001-2016
Datum	06-07-2022 (raadpleging)

5 BIBLIOGRAFIE

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2019. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 4.0)*, Brussel.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2022. Geoportaal. Available at: https://geo.onroerenderfgoed.be.

AGIV, 2022a. AGENSTSCHAP GEOGRAFIE INFORMATIE VLAANDEREN: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: http://www.geopunt.be.

AGIV, 2022b. AGENTSCHAP GEOGRAFIE INFORTMATIE VLAANDEREN: Digitaal Hoogte Model.

AGIV, 2022c. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Bodemerosiekaart. Available at: http://www.geopunt.be.

AGIV, 2022d. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Grootschalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2022e. AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN: Orthofotomozaïek, middenschalig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: http://www.geopunt.be.

BEYAERT, M. et al., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.

BOGEMANS, F. (1996) Toelichtingen bij de Geologische kaart van België – Vlaams Gewest, kaartblad 23, Mechelen.

CAI, 2022. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: http://cai.onroerenderfgoed.be/.

CARTESIUS, 2022. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.

DOV VLAANDEREN, 2022a. Databank Ondergrond Vlaanderen, Bodemkaart. Available at: https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage.

DOV VLAANDEREN, 2022b. Databank Ondergrond Vlaanderen, Neogeen/paleogeen (Tertiair). Available at: https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage.

DOV VLAANDEREN, 2022c. Databank Ondergrond Vlaanderen, Quartair. Available at: https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage.

GEOPUNT, 2022a. GEOPUNT VLAANDEREN.

GEOPUNT, 2022b. GEOPUNT VLAANDEREN: Atlas der Buurtwegen Vlaanderen (ca1840). Available at: http://www.geopunt.be.

GEOPUNT, 2022c. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: http://www.geopunt.be.

GEOPUNT, 2022d. GEOPUNT VLAANDEREN: Kaart Vandermaelen (1846-1854). Available at:

http://www.geopunt.be [Accessed August 2, 2016].

GEOPUNT, 2022e. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at: http://www.geopunt.be.

GEOPUNT, 2022f. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845). Available at: http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/8264f16f-45d2-4eae-bc77-f003c7830b20.

GEOPUNT, 2022g. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854). Available at: http://www.geopunt.be/catalogus/datasetfolder/93795cd6-66d3-4310-83b2-5443adfee403.

IOE, 2022. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: https://inventaris.onroerenderfgoed.be.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2016. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

6 BIJLAGEN

PLANNEN BT en NT